

‘පටියානු ධර්ම දේශනා මාලාව’

5 වෙනි දේශනාව

නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස

තුන් ලෝකාග්‍ර වූ භාග්‍යවත් වූ අරහත් වූ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේට සියලුම කෙලෙස් ධර්මයන්ගෙන් විනිර්මුක්ත වූ සන්තානය සකස් කරගත්තාවූ කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුනාවූ සිතේ කරුණාව පුරවා ගත්තාවූ කරුණාව පදනම් කරගත්තා වූ සර්වඤ්ඤාඥානයෙන් පිරිහියා වූ ලෝක සත්වයන් වෙත කරුණාවෙන් ධර්ම දේශනා කොට වදාළා වූ දේශනා කරන්නාවූ ධර්මයට කිසිවක් අපේක්ෂා නොකලාවූ, අසරණ සත්වයන්ට නිර්ලෝභීව නිර්වාණ මාර්ගය දක්වා වදාළා වූ සත්වයන්ගේ සැප කැමති වූනාවූ සත්වයන්ගේ ඥානය දියුණුවීමට කැමැත්ත දැක්වූවා වූ අනෙක් කෙනෙක් දියුණු වනවාට කිසිම ඊරිසියාවක් නොකලා වූ දියුණු වීම සන්තෝසයෙන් බාර ගත්තාවූ දකින්නට කැමති වූනාවූ ශාන්ති නායක සම්මා සම්බුදු රජාණන්වහන්සේට පරෝපදේශ රහිතව සියලුම ධර්මයන් තමන්ගේ සවයංභූ ඥානයෙන් අවබෝධ කරා වූ ශාන්ති නායක සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේට මම සිරසින් වැද නමස්කාර කරමි. මගේ නමස්කාරය වේවා!

බුදුරජාණන්වහන්සේගේ සන්තානයෙන් උන්වහන්සේගේ ප්‍රඥාවෙන් දැන වදාළා වූ දේශනා කොට වදාළා වූ අනන්ත අපරිමාණ ගුණ ඇති මහා ආනුභාව ගුණ ඇති ධර්මස්කන්ධයට මම සිරසින් වැද නමස්කාර කරමි. මාගේ නමස්කාරය වේවා!

ඒ ධර්මය දෙකනින් අසා සිතෙන් නුවණින් මෙනෙහි කොට ධර්ම මාර්ගයේ ප්‍රතිපදාවේ ගමන් කොට නිර්වාණ ධාතුවට පත් වූනාවූ නික්ලේශී සන්තාන සකස් කර ගත්තාවූ නිවන ස්පර්ශ කරා වූ ආර්ය ශ්‍රාවක මහා සංඝ රත්නයට මම සිරසින් වැද නමස්කාර කරමි. මගේ නමස්කාරය වේවා!

බුද්ධ ධර්ම සංඝ යන ත්‍රිවිධ රත්නයේ ගුණ සිහිපත් කොට නමස්කාර කිරීමෙන් සිත පහදවා ගැනීමෙන් ප්‍රණාමය දැක්වීමෙන් ලද කුසල චේතනාවේ ආනුභාව බලයෙන් බුද්ධ ධර්ම සංඝ යන අනන්ත වූ අපරිමාණ වූ ආනුභාව බලයෙන් මේ පින්වත් අසාගෙන සිටින්නාවූ සියලු දෙනාගේම ජීවිත වල මීට පෙර සන්තාන වල පහළ කරගත්තාවූ සෝමනස්ස සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ අසංඛාරික සසංඛාරික මහා කුසල චේතනාවන්ගේ ධර්ම චේතනාවන්ගේ ආනුභාව බලයෙන් අද මේ පටියානු ධර්ම කොටියාසය හැටියට ඉදිරිපත් කරන්නාවූ කරුණු සියල්ලක්ම අපේ මේ අසාගෙන සිටින්නාවූ පිංවතුන්ට හොඳින් වැටහේවා! හොඳින් තෙරේවා! ඒවගේම හොඳින් වටහා ගන්න හොඳින් තේරුම්ගන්න සැමදෙනාටම ශක්තිය ලැබේවා! යෝනිසෝමනසිකාරය පිහිටාවා! ප්‍රඥාව අවධි වේවා! සමාධි ගුණය වැඩේවා! සිහිය ප්‍රභාශ්වර ලෙස ආලෝකමත් ලෙස මතු වී බැබළේවා! ඒවගේම හොඳින් නුවණින් සිහියෙන් මෙනෙහි කරමින් මෙනෙහි කරමින් නිවැරදිව මෙම ධර්ම කරුණු ටික හොඳින්

තේරුම් ගන්මින් සිතේ තැන්පත් කර ගන්නත් මෙන්හිකර ගන්නත් ශක්තිය ලැබේවා! ඒ මෙනෙහි කිරීම ඒ දැකීමම ප්‍රතිපදාවක් වේවා! මේ උතුම් වූ දහම් ඇසීමේ ප්‍රතිපදාවේ මෙනෙහි කිරීමේ ප්‍රතිපදාවේ යෝනිසෝ මනසිකාර ප්‍රතිපදාවේ ගමන් කොට සැමදෙනාටම උතුම් නිවනෙන් සැනසෙන්නට නිවන ස්පර්ශ කරන්නට ශක්තිය ලැබේවා! නිවන් අවබෝධ වේවා! කියා මෙෙත්‍රියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මේ ප්‍රාර්ථනාවත් එක්ක අදත් අපි පටියාන දේශනාවේ එක කාණ්ඩයක් ඉදිරිපත් කර ගන්නවා, කරුණාවෙන් කාරණයක් මතක් කරලා.

අපි ඉස්සෙල්ලාම තේරුම් ගන්න ඕනෑ මේ පටියාන ධර්මවල ප්‍රධාන කොටස් ටිකක්. ඒ කියන්නේ මතක් කරා වරින් වර කරුණු කාරණා. අදත් තිබෙනවා ගොඩක් දේවල් කියන්න. ඒවා ටික ටික පරෙස්සමෙන් අපි අවධි කරලා දෙනවා. මේ දවස්වල කථා කරන්නේ ‘හේතු ප්‍රත්‍යය’ යටතේ මූලික අඩිතාලම දමාගැනීමේ ධර්ම කරුණු ටික.

හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්ම මාතෘකාව යටතේ කියා දිය යුතු මූලික ධර්ම කාරණා ටික කියල දීලයි තිබෙන්නේ. මේ මාතෘකාව නැවත හිතට අවධි කර ගන්න. හිත උඩට ගන්න. නැවත නැවත කියල කියල හිතට මතු කර ගැනීමම හරිම පහසුයි මේකේ ගැඹුරට යාමට. පටියාන දේශනාවක් මේ කරන්නේ. පටියාන ධර්ම සාකච්ඡාවක් කරන්නේ. පටියාන කියන වචනය අපි මීට ඉස්සෙල්ල කියල දුන්න. අදත් ඒක මතු කරගන්න හිතට.

පටියානය කියල කියන්නේ නොයෙක් විවිධ බහුල කරුණු කාරණා එක්කාසුවෙලා ඇතිවන්නාවූ දෙය නැතහොත් නොයෙක් කරුණු එක්කාසුවී ප්‍රත්‍යය වීමයි. ප -යාන = පටියාන. ඊළඟට තිබෙනවා - සිංහලෙන් ‘ප්‍රත්‍යය’ කියල කියන්නේ නැතහොත් පාලියෙන් ‘පච්චය’ යනුවෙන් කියන්නේ උපකාරක ධර්ම යනුයි. ප්‍රත්‍යය ධර්ම යනු උපකාරක ශක්තිය තිබෙන උපකාරක ධර්ම. මේක හොඳට හිතට ගන්න. ඊළඟට උපකාරක ශක්තිය තිබෙන ප්‍රත්‍යය ධර්ම ගොඩවල් 24ක් අපි මතක් කලා. ඒ ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24ත් ‘හේතු’ කියන ප්‍රත්‍යය ධර්මය - උපකාරක ධර්මය - හේතු වශයෙන් මූලික උපකාරක ධර්මය, මූල භාවයෙන් මූල කාරණයක් වශයෙන් ඉදිරිපත්වෙලා ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රත්‍යය ධර්මය තමයි මේ දවස්වල කථා කරන්නේ. අදත් අපි ඒක මේ විදියට තේරුම් ගනිමු.

ඊළඟට ‘හේතු’ ධර්ම 6 ක් තිබෙනවා කියා කිව්වා. ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24යි . හේතු ධර්ම 6යි. හේතු ධර්ම 6 අහලා තිබුනත් නැවත සිතට මතු කර ගන්න. මේ වැඩේට ලේසියි. එනම් ලෝභ හේතුව - ද්වේශ හේතුව - මෝහ හේතුව - අලෝභ හේතුව - අද්වේශ හේතුව - අමෝහ හේතුව.

ඊළඟට මේ හේතු ධර්ම 6යේ තිබෙන්නාවූ ස්වභාව ධර්ම ටිකක් අපි මේ විදියට තේරුම් ගනිමු. මේවට තිබෙනවා මෙවාටම ආවේනික වූ එක්තරා ගුණ ස්වභාවයක්. මේවා එකින් එකට වෙනස්. උපකාරක ධර්ම හැටියට එකයි. හේතු කියල කියන්නේ හේතු ප්‍රත්‍යය. දැන් ලෝභයත් ‘හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්මයක්’ ‘ද්වේෂයත් හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්මයක්’ ‘මෝහයත් හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්මයක්’ ‘අලෝභයත් හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්මයක්’ ‘අද්වේශයත් හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්මයක්’ ‘අමෝහයත් හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්මයක්’. ඔහොම බැලුවහම ඔක්කොම හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්ම හැටියට එකයි. හැබැයි මේවගේ තිබෙන ‘පෞද්ගලික ස්වභාවය’ වෙනස්.

ලෝභයේ තිබෙන්නේ අරමුණ ගත්තට පස්සේ එහි කාගෙන, බැහැගෙන, කිඳා බැහැගෙන ගිහිල්ලා කටින් හපා ගන්නවා වගේ මුල් බැසගන්නා ගතිය. ද්වේශයේ තිබෙන්නේ අරමුණේ හැපෙන ගැටෙන ඒවගේම අරමුණට against යන ගතිය. සමහර බල්ලෝ ලී කෑල්ලක් හරි ලණුකෑල්ලක් හරි අරගෙන කටින් ඒක හයියෙන් අල්ලගෙන එහෙට මෙහෙට දහල දහල ඉන්නවා. ඉතින් මේ ලණු කෑල්ලක් එක්ක හරි රෙදි කෑල්ලක් එක්ක හරි තරහ වෙච්ච එක්කෙනා අත අරින්න එපාය. ඒ උනාට ඒ බල්ලා කරන්නේ හයියෙන් කටින් අල්ලගෙන දහලනවා. ද්වේෂයත් ඔය වගෙයි. ද්වේශය අරමුණ තදින් කාගෙන ඒකෙම හැප්පි හැප්පි ඉන්නවා. ඔය ලෝභයේ එක quality යක්. එක් ලක්ෂණයක් ද්වේශයේ වෙන ලක්ෂණයක් මෝහය ඊට වඩා වෙනස්. මෝහය කිසිවක් තේරුම් ගන්න දෙන්නේ නැහැ gloomy ගතියක් තියෙන්නේ. හැම වෙලේම අඳුරු කරන ගතියක්. මේ තුන්දෙනාගේ ආකාර ස්වභාව ලක්ෂණ තුනක්. ඔය තුන්දෙනා පැත්තකට තියල අනිත් තුන්දෙනාට ගියහම අලෝභයේ තිබෙන්නේ - ලඟ ඉන්නවා නමුත් කිසිම ඇලීමක් නැහැ. අරමුණේ බැහැගෙනත් ඉන්නවා. හැබැයි කිසි ඇලීමක් නැහැ. හරියට අල කොළේ වතුර බිංදුව වගෙයි. වතුර බිංදුව හැලෙන්නෙත් නැහැ. ඉන්නෙත් ඒක උඩමයි. අල කොළේ මෙහෙම ස්වභාවයක් තිබෙනවා. ඒවගේම අලෝභයේ තියෙන්නේ හරියටම ඒ ඉන්න අරමුණේ සෞම්‍යව පිහිටා තිබෙනවා. ගැටෙන්නේ නැහැ. අරමුණට කිසිම විදියකට හානියක් කරන්නේ නැහැ. අරමුණේ තරහ වෙන්නේ නැහැ. ඒ දෙන්නගේ ගති වෙනස්. අමෝහය කියන්නේ හිත ප්‍රභාශ්වර කරන ස්වභාවයක්. අමෝහය කියන්නේ හරියටම අරමුණේ තිබෙන ස්වභාවය හොඳට ගිහිල්ලා හොඳට තේරුම් ගන්නවා, වැඩ කරන විදිය ආකාරය හොඳ නරක ආදිය ඔක්කොම හොඳට තේරුම් ගන්නවා. මේ හය දෙනාගේ පෞද්ගලික ලක්ෂණ, පෞද්ගලික ආකාර, පෞද්ගලිකව පවතින්නාවූ ස්වභාව ධර්ම හය විදියක්, හය වැදෑරුම්. ඒ උනාට අරමුණක් ගත්තට පස්සේ ඒ අරමුණේ හොඳට මුල් බැස ගන්නවා අනිත් ධර්ම වලට ගැලවී යන්නට බැරි විදියට. අන්න ඒ ගතිය ගත්තට පස්සේ හය දෙනාම එක විදියක්. ඒ නිසා කියනවා ‘හේතු’ ධර්ම කියල. අපි මේ හේතු ධර්ම ගැන කලා කරන කොට ඔයවිදියට වෙන වෙනම ලක්ෂණත් අපි හිතාගෙන තියෙන්නට ඕන.

දැන් අපි අනිත් පත්තට හැරෙමු.

දැන් හේතු ප්‍රත්‍යය, ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වශයෙන් උපකාරක ධර්මතා තිබෙනවා 24ක්. ඒ 24 න් එක ප්‍රත්‍යයක් ගත්තට පස්සේ ආකාර තුනකට ප්‍රත්‍යය කලා කරන්නට පුළුවන් කියල කිව්වා. ඒ ආකාර තුන නම් 1) ප්‍රත්‍යය ධර්ම 2) ප්‍රත්‍යය නිසා හටගන්නා ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්ම 3) ප්‍රත්‍යය තිබුනත් කිසිම බලපෑමක් නොලබන්නාවූ ධර්ම හෙවත් ප්‍රත්‍යතීක ධර්ම.

නැවත හිතා ගන්න - ප්‍රත්‍යය වන ධර්මය, අනිත් දේකට උපකාර වන අනිත් දේකට මතු වෙන්නට, මතු වෙලා තියෙන්නට, පරම්පරාව පවතින්නට උපකාර වන ධර්මයට කියනවා ප්‍රත්‍යය ධර්මය කියල.

ඊළඟට ඒ ප්‍රත්‍යයයෙන් උපකාරය ලබාගෙන උදව්ව ලබාගෙන ඒ ප්‍රත්‍යයයෙන් ආධාරයක් ලබාගෙන මතු වෙච්ච ධර්මයට කියනවා ප්‍රත්‍යයයෙන් උපන්නාවූ ධර්මය කියල. පව්චුපන්න ධර්මය කියල = ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්ම කියල.

තව ධර්මයක් තියෙනවා ප්‍රත්‍යය ධර්ම වලින් උපකාර නොලබන ධර්ම. ආත්ත එහෙම එකක් තිබෙනවා. දැන් මෙහෙම බලන්න. රෙදි කැල්ලක් තිබෙනවා. රෙදි කැල්ල අපි කිරිනවා. මේ රෙදි කැල්ලේ යම් කිසි බරක් තිබෙනවා. ඒ රෙදි කැල්ල අපි දානවා වතුරට. වතුරට දැමීමට පස්සේ වතුර රෙදි කැල්ලට උරා ගන්නවා. ඊට පස්සේ ඒ රෙදි කැල්ල කිරිනවා. රෙදි කැල්ල කිරිල බැලුවට පස්සේ රෙදි කැල්ල බරයි. ඒ කියන්නේ වතුර රෙදි කැල්ලට බල පෑමක් කරා. එතකොට ඉස්සෙල්ලා තිබිවිච වේලිවිච රෙදි කැල්ල, මුණ පිහිදාන්න පුළුවන් රෙදි කැල්ල දැන් ඒක කරන්න බැහැ. ඒ කියන්නේ වතුර වල බලපෑම එයට ලැබුණ. එතකොට වෙන්තේ මේ රෙදි කැල්ල හරියට 'ප්‍රත්‍යය උප්පන්න' වගේ. ඒකට වතුර absorb කරන ගතිය තිබුන. තව එකක් තියෙනවා, අපි ගමු බලන්න අල කොළයක්. අල කොළයක් හරි නෙළුම් කොළයක් හරි අරගෙන වතුරට දානවා එතකොට වතුර ගැවෙන්නේ නෑනේ. බලපෑමක් කරන්නේ නැහැ. ප්‍රත්‍යය ධර්ම තිබුනත් ඒකට ප්‍රත්‍යයක් වෙන්තේ නැහැ. අත්ත එහෙම තියෙනවා. අපි ගියපාර කලා කරා කරුණු ටිකක්. ඒ තමයි මැටි ගොඩකට හෝ පස් ගොඩකට වතුර ටිකක් දැමීමොත් එකේ විපර්යාසයක් වෙනවා. පස දිය වෙලා යනවා. ගලකට වතුර දැමීමොත් පස් දිය වෙනවා වගේ දිය වෙන්තේ නැහැ. ඒ කියන්නේ ප්‍රත්‍යය ධර්මය තිබුනට බලපෑමක් නැහැ. අත්ත ඒ වගේ තිබෙන්නාවූ දේවල්වලට කියනවා පව්වනික ධර්ම කියල. ප්‍රත්‍යයයේ උදව්ව ගන්නේ නැහැ. ඔය තුන අපේ හිතේ තියෙන්න ඕන. එක ධර්මයක් හොඳට ඉගෙන ගන්න ඕන. එක ක්‍රමයක් එක ධර්මයක් හොඳට හිතේ තියා ගන්න. ප්‍රත්‍යය ධර්මයක් තියෙනවා ප්‍රත්‍යයයෙන් බලපෑම ලබල උපදින්නාවූ හටගන්නාවූ ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්මයක් තිබෙනවා ඒවගේම ප්‍රත්‍යය තිබුනත් කිසිම බලපෑමක් ලබන්නේ නැතිව තිබෙන්නාවූ ධර්ම තිබෙනවා. පව්වනික ධර්ම. තවත් එකක් අපි හිතේ උඩට ගන්න ඕන. එකේ විස්තර කියන්න පුළුවන් හරි ඉක්මනින් . පොත්වලත් තියෙනවා list කරල අපේ ස්වාමීන්වහන්සේලා - ඒ ටික කියන්න පුළුවන් නමුත් මේ ධර්මය ටික තේරුම් ගන්ට අපි භාවනා මනසිකාරයක් හැටියට වගේ අපේ හිතට ගන්න ඕන.

ගිනිකුරක් ගැහුවට පස්සේ මලක් වගේ පත්තුවෙනවා ගිනි දැල්ල. හරි ලස්සනයි. එහෙම දැල්ලුවට පස්සේ එම ගිණිදැල්ල අපි කොළේකට කිට්ටු කරනවා. ගිනි දැල්ල හයිය නැහැ. ඒක වැනෙනවා. කොළේ හයියයි. ඒක ගිනිදැල්ල වගේ වැනෙනතේ නැහැ. නමුත් ඒ හයිය නැති සුළඟට එහෙට මෙහෙට වැනෙනතේනවූ ගිනි දැල්ලට, හයිය තිබෙන මොකක් හරි ඔතන්ට පුළුවන් කොළේ ගිනිගන්නවා. බලන්න මේ ධර්මය දෙකේ තිබෙන ස්වභාවය. ගිනිදැල්ල සියුම් උනාට ඒකෙන් රෙද්දක් ඔතන්ට බැහැ. කඩදාසිය ගොරෝසුයි ඒකෙන් රෙද්දක් ඔතන්ට පුළුවන්. නමන්ට පුළුවන්, මේසයකට දමන්ට පුළුවන්. සියුම් වෙච්ච ගිනිදැල්ල අර හයිය තිබෙන කොළේට ඇල්ලුවට පස්සේ ඒක ගිනිගන්නවා. මේ ගිනි දැල්ල ඇතුළේ පත්තුවකරන, අනෙක් එකක් දවන්නාවූ ගුණ ස්වභාවයක් තිබෙනවානෙ. ශක්තියක් තිබෙනවානෙ. ඒක හින්දනේ ඒක පත්තුව කරන්නේ, අරක දවන්නේ. හැබැයි මේ දෙකේ බැලූ බැල්මට quality වෙනස්. අපිට පුළුවන් ගිනිකුරට එකම එක හුළං පාරක් කටින් පිඹල නැති කරන්න පුළුවන්. ඒ තරම් හුළං පාරට යට වෙන්නාවූ දුර්වල ගිනිදැල්ලක්. හුළගින් එහෙට මෙහෙට හෙලවෙන - හුළග හයියෙන් ගැහුවහම නැතිවෙන නිකම් ගිනිදැල්ලක්. නමුත් මේ දුර්වලව වැනෙනතේනවූ නැවෙන්නාවූ නටන්නාවූ මේ ගිනි දැල්ල පත්තුවෙකට ඇල්ලුවහම

පත්තරේ ගිනිගන්නේ පුවුවන්නාවූ ගතිය - දවන්නාවූ ගතිය එය තුළ තිබෙන නිසයි. දැන් පුවුවන ගතිය ෆොටෝ ගහන්න බැහැ. ගිනි දැල්ල ෆොටෝ ගහන්න පුවුවන්. ගිනිදැල්ල අදින්න පුවුවන්. අපිට කිව්වොත් එහෙම ගිනිදර අදින්නෙයි කියල අපිට පුවුවන් ගිනිකුරක් ඇදල ඊට පස්සේ කොළේක සටහන් කරන්න පුවුවන්. හැබැයි පිව්වෙන ශක්තිය සටහන් කරන්න බැහැ. ඒක තියෙන්නේ ගිනිදර අස්සේ. ඒවගේ දැන්මේ ෆොටෝ එකක් ගහන කොට අපි ගිනි කුරක් දල්වලා ෆොටෝ එකක් ගැහුවට පස්සේ ගිනි දැල්ල ෆොටෝ එකට වැටෙනවා නමුත් පුවුවන ශක්තිය ෆොටෝ එකට වැටෙන්නේ නැහැ. එකේ අස්සේ ගැවිලා තියෙන්නේ. ආන්න ඒවගේ ප්‍රත්‍යය ධර්මවල තිබෙනවා තවත් එකකට බල ගන්වන තවත් එකකට බලපෑම් කරන හැකියා ගුණයක්. ඒක ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ ඇතුලේ තියෙන්නේ. එමනිසා ප්‍රත්‍යය ධර්මය තේරුම් ගන්න ප්‍රත්‍යය ධර්මය අස්සේ තිබෙන්නාවූ සැඟවිවිව බලපෑමක් කරන්නාවූ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය තේරුම් ගත යුතුයි. ඔය දෙක අපේ හිතේ උඩින් තිබිය යුතුයි. අද මම කලා කරන්නෙත් ඔය හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්ම වල තව කැල්ලක්. මේ ටික මම මීට ඉස්සෙල්ල මතක් කරා සමහර සමහර කොටස්.

මේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම හොඳට තේරුම් ගන්න. හේතු ධර්ම හයක් තිබෙනවා කියල කිව්වා. ඊළඟට මේ ටික මෙහෙම තේරුම් අරගෙන ‘ප්‍රත්‍යය ධර්මය’ ඊළඟට ‘ප්‍රත්‍යයයෙන් හටගත්ත ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්මය’ සහ ‘ප්‍රත්‍යය තිබුනට ඒ ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ නැති බලපෑමක් කරන්න බැරි ධර්ම’ කියල ගොඩවල් තුනක් තියෙනවා. මේ ගොඩවල් තුන ප්‍රත්‍යය 24 මම තියෙනවා. ඒක නිසා අපි දැන් මේ හේතු කතාව යටතේ දැන් මේ කලා කරගෙන යන්නේ.

තව එකක් මට මතක් කරන්න ඕන. ඒ තමයි දැන් අපි මේ කියපු කලාව, ප්‍රත්‍යය - ප්‍රත්‍යය උපන්න - ප්‍රත්‍යනීක යන ධර්මතා ගැන කලාව පැත්තකින් ඔහොම තියාගෙන අපි වෙන එකක් ගැන හිතමු.

ඒ තමයි පරමාර්ථ ධර්ම හැදෑරීමේදී පරමාර්ථ ධර්ම ඉගෙන ගන්න යෑමේදී අපට තිබෙනවා එක ක්‍රමයකට ධර්ම 170 ක් හඳුනා ගන්න. ඊට පසුව කිව්වා සිත් 89 යි වෛතසික ධර්ම 52 යි රූප ධර්ම 28 යි නිර්වාණ ධාතුවයි කියල. එතකොට අපි තවත් එකක් එකතු කර ගන්නවා ප්‍රඥප්තිය කියල. නමුත් ධර්ම 170 තිබෙනවා කියල හිතා ගනිමු. එතකොට මේ 170 වේ තිබෙනවා අද කලා කරන්නාවූ මාතෘකාව යටතේ ‘හේතු’ තිබෙන්නාවූ සිත් තිබෙනවා කිව්වා 71. මේ සිත් වල එක හේතුවක් හෝ තිබෙනවා. ඒවාට කියනවා සහේතුක සිත් කියල. අනිත් ඒවාට එනම් හේතු නැති සිත් තිබෙනවා 18ක්. ඒවාට කියනවා අහේතුක සිත් කියල. අනිත් ඒවා වෛතසික ධර්ම, තවත් එකක් තිබෙනවා අපේ පින්වතුන් හිතේ උඩින් තියා ගන්න ඕන. වෛතසික ධර්ම 52ක් තියෙනවනේ. ඒ 52න් වෛතසික ධර්ම 6ක් ඇවිල්ල ‘හේතු’. අනිත් වෛතසික ධර්ම 46 ම ‘හේතු’ නොවෙයි. රූප ධර්ම ටික සම්පූර්ණයෙන්ම ‘හේතු’ නොවෙයි. නිර්වාණ ධාතුව ‘හේතු’ නොවෙයි. සිත් කියන දේවලුත් ‘හේතු’ නොමෙයි. දැන් බලන්න සිත් 89 ක් තියෙනවා කිව්වනේ. සිත් 89 ම ‘හේතු’ නොවෙයි. වෛතසික ධර්ම 49 ක් ‘හේතු’ නොවෙයි. රූප 28ම හේතු නොමෙයි. නිර්වාණය ‘හේතු’ නොමෙයි. ‘හේතු’ තියෙන්නේ 6 යි. හැබැයි තව කතාවක් මේකට ඉස්සෙල්ල කිව්ව. ඒ තමයි සහේතුක සිත් 71ක් තියෙනවා කියල. හැබැයි ඒ සිත් ඇවිල්ල ‘හේතු’ නොමෙයි. නමුත් ඒ සිත් ඇවිල්ල අර

වෛතසික ධර්ම 6 සමග ඉන්න සිත්. ඒ කියන්නේ 'හේතු' සහිත කියන එක. 'හේතුව' කියන එකයි 'හේතු සහිත සිත්' කියන එකයි දෙකක්. 'හේතුවක්' තියෙන සිතයි ඒ සිත ඇතුලේ තිබෙන 'හේතුවයි' වෙනස්. සිතක් සහේතුක වෙන්නේ හේතුවක් තිබෙන නිසයි. ඕකත් පරිස්සමින් තේරුම් ගන්න.

අනිත් ටිකත් අපේ පින්වතුන් හිත උඩින් කියා ගන්න. ඒ තමයි රූප ධර්ම තිබෙනවා 28ක්. ඔය රූප ධර්ම 28 හැදෙන විදි 4 ක් තිබෙනවා. රූප ධර්ම කර්මය නිසා හැදෙනවා කියල කිව්වා. හිත නිසා හැදෙනවා කියල කිව්වා. සාත්ව නිසා ආහාර නිසා හැදෙනවා කියල කිව්වා. හැබැයි මේ කතාව මේ විදියට කියන්න යන කොට නැවත වතාවක් හිතා ගන්න මේ රූප වර්ග ටික ඔක්කොම කොටස් 7 කට බෙදා ගන්නවා. ඒ තමයි 1). විත්තජ රූප 2). ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප 3). බාහිර රූප 4). අභාරජ රූප 5) සාත්ව රූප 6) අසංඤ සත්ව කර්මජ රූප 7) ප්‍රචාන්ති රූප. ඔය ටිකත් හොඳට මතක තබා ගන්න, වර්ග 7 ක රූප තිබෙනවා කියල. දැන් මේක මේ විදියට ලැස්ති කරගෙන අපි යමු අපි කියපු එකක් ගැන සිතන්න. කෙටි ක්‍රමයට හේතු ප්‍රත්‍යය දක්වනව. ඒක ලේසියි. ඒ මෙහෙමයි. හේතු ධර්ම 6 ක් තිබෙනවා කියල කිව්වා. ඒ හේතු ධර්ම නිසා හට ගන්න ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්ම එනම් සිත් 71, මෝහ මූල සිත් දෙකේ මෝහය අත් හැරියට පස්සේ සිත් 51 යි, සහේතුක සිත් වලින් හට ගන්න විත්තජ රූප, හේතු සහිත සිත්වලින් හට ගන්න සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප කියල කියපු ගමන්ම ගොඩවල් හතරයි තියෙන්නේ. මෙහි පව්වුප්පන්න ධර්ම හැටියට තියෙන්නේ ගොඩවල් සතරයි. හොඳට බලන්න නැවතත් - සහේතුක සිත් 71 හේතු ප්‍රත්‍යයයෙන් උපන් ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්ම - මෝහ මූල සිත් දෙකක් තියෙනවා. ඒ දෙකේ මෝහය අයිත් වුනාට පස්සේ අනිත් වෛතසික ධර්ම - ඊළඟට තියෙනවා සහේතුක විත්තජ රූප ටික - සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප. ඕක ඔහොම කිව්වහම කාටද ඕක තේරෙන්නේ. ඕක තේරෙන්නේ හොඳටම මේ පාඩම කරලා කරලා පාඩම හොඳට හිතට පැලපදියන් වෙව්ව එක්කෙනෙකුට ඇරෙන්න වෙන කෙනෙකුට එහෙම ලේසියෙන් තේරුම් ගන්න බැහැ. ඒක නිසා මොකක්ද අපි කරන්න ඕන මේ සහේතුක සිත් 71 අරගෙන එක එක, එක එක අරගෙන මේවා බෙදල බෙදල, බෙදල බෙදල බලන කොට 'හේතු' කොහොමද අනිත් ඒවාට ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ අනිත් ඒවා කොහොමද 'හේතු' නිසා ප්‍රත්‍යය උප්පන්න වෙන්නේ කියල තේරුම් ගන්න පුළුවන්. ඒක තව වතාවක් කියන්න ඉස්සර වෙලා මම මේ පින්වතුන්ට කෙටියනුත් හැදින්වීමක් කරනවා 'පව්වනික' ධර්ම පිලිබඳව.

ගිය පාර අපි කපා කලා ලෝහ මූල සිතක පහළ වන්නාවූ වෛතසික ධර්මයන්ගේ විවිධත්වය. අපි කියක් කිව්වද ලෝහ මූල පළවෙනි සිතේ එනම්

'සෝමනස්ස සහගත් දිට්ඨි ගත සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික සිත' - වෛතසික ධර්ම 19 ක් ක්‍රියාත්මක වෙනවා කියල. හිතත් එක්ක ධර්ම 20යි.

ඊට පස්සේ දෙවෙනි සිතේ එනම්

'සෝමනස්ස සහගත දිට්ඨි ගත සම්ප්‍රයුක්ත සසංඛාරික සිත' - වෛතසික ධර්ම 21 ක් යෙදෙනවා කියල කිව්වා හිත දුර්වල කරන ටීනමිද්ධය ආවිට. ඊළඟට හිතත් තියෙනවා.

ලෝභ මූල තුන්වෙනි සිත එනම්

‘සෝමනස්ස සහගත දිට්ඨි ගත විප්‍රයුක්ත අසංඛාරික සිත’ - මෙහිදී වෛතසික ධර්ම 19 ක් ක්‍රියාත්මක වෙනවා කියලා. හිතත් එක්ක ධර්ම 20යි.

සතර වෙනි ලෝභ මූල සිත එනම්

‘සෝමනස්ස සහගත දිට්ඨි ගත විප්‍රයුක්ත සසංඛාරික සිත’ - මෙහි යෙදෙනවා කියලා කිව්වා වෛතසික ධර්ම 21ක්.

දැන් අපි බලමු පස් වෙනි සිතේ එනම්

‘උපේක්ෂා සහගත දිට්ඨි ගත සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික සිත’ මෙහි වෛතසික ධර්ම 18ක් යෙදෙනවා. වෛතසික ධර්ම 18ක් සමග තමයි මේ ලෝභ මූල 5වෙනි සිත හැදෙන්නේ. ඇයි එහෙම වෙන්න හේතුව? හේතුව ලෝභ කරන්න පුළුවන් සතුටින්, ලෝභ කරන්න පුළුවන් සතුටක් නැතිව.

සතුටක් තිබෙන සිත් සතරක් තිබෙනවා, ඒ සිත් සතරේ සතුටින් ලෝභ කරන්න නම් හිත සතුටු කරන්නා වූ ගතියත් - ඒ වෛතසිකයත් එකේ එකතු වෙලා තියෙන්න ඕන. එහෙම නැත්නම් ඒක නැහැ. ඒක නිසා සිත සතුටු කරන්නේ ප්‍රමෝධයට පත් කරන්නේ සෞම්‍යයට කරන්නේ ප්‍රීති ප්‍රමෝධය කරන්නේ ‘ප්‍රීති’ කියන වෛතසිකය ආවම. මේ ප්‍රීති වෛතසිකය පස් වෙනි සිතේ වැඩ කරන්නේ නැහැ. ඒක නිසා වෛතසික 19 න් එකක් අඩු වෙනවා. ඒක නිසා 18 වෙනවා. දැන් අපි මේක අරගෙන බලමු හිතල, ඒ තමයි වෛතසික ධර්ම 18කුයි ඊළඟට සිතයි තියෙනවනේ. මේ වෛතසික ධර්ම 18න් ලෝභ හිතක් නිසා හේතු ධර්ම තියෙන්නේ දෙකයිනේ. ලෝභ මූල සිතේ වැඩ කරන්නේ ලෝභයයි මෝභයයි. අරමුණට ලෝභ කරනවා ලෝභය, ලෝභ කරන්නට අරමුණේ නියම ස්වභාවය, නියම තත්වය වහල දාල තිබෙනවා මෝභය. එතකොට මේ හිතේ තිබෙන්නේ ලෝභයයි මෝභයයි දෙක ‘හේතු’ ධර්ම හැටියට. මේ 18ක් වෛතසිකනෙ. මේ 18න් හේතු ධර්ම දෙකක් අයිත් උනහම තව තියෙන්නේ 16යි. එතකොට ඒ වෛතසික ධර්ම 16 ම ‘හේතු’ ධර්ම නෙමෙයි. ඊළඟට මේ ‘හේතු’ වගයෙන් කථා කරන්නාවූ ලෝභයයි මෝභයයි දෙකයි ‘හේතු නොවන්නාවූ’ ‘අහේතුක’ වෛතසික ධර්ම 16 යි ඔක්කොම ටික පොදි ගැහිලා වැඩ කරන්නේ අර හිතේ. හිතනේ මහගෙදර. දැන් එතකොට මේ හිත සහ ‘හේතු’ නොවන වෛතසික ධර්ම 16 ට අරමුණකට ගියාට පස්සේ අරමුණේ කිඳා බැහැල යටටම බැහැල, හයිසෙන් අල්ලගෙන, තදින් ග්‍රහණය කරගෙන ඉන්න සිද්ධ වෙනවා. ඒ තදින් ග්‍රහණය කරන ඔක්කෝම ටික කාගෙන වද්දගෙන ඉන්නේ අර හේතු ධර්ම. එතකොට ඒ හේතු ධර්ම වල බලපෑම තිබෙනවා හිතටත් ඒ වගේම අනෙක් වෛතසික ධර්ම 16 ටත්. හොඳට සිහිය යොදන්න ‘ලෝභ මූල උපේක්ෂා සහගත 5 වැනි සිතේ තිබෙන වෛතසික ධර්ම 18න් දෙන්නෙක් ‘හේතු’. අනිත් ඒ හිතයි වෛතසික 16 යන මේ 17 දෙනා ඇවිල්ල ‘හේතු ධර්ම’ දෙදෙනාගේ බලයට යටත් වෙච්ච ‘ප්‍රත්‍යය උපන්න ධර්ම’ යි. මේක හරියට කියනවනම් අපිට ලඟදි කැඳක් පුජා කළා. කැඳ හරි දර්ශනීයයි. කැඳ හොඳ බෙහෙත් කැඳක් වාගේ හරි ප්‍රිය මනාපයි. දැක්කම බොන්න හිතෙනවා. වළඳන්නට හිතෙනවා. ඒ වළඳන්නට හිතෙන කැඳ එක අරගෙන බොන්ට ගන්න

කොට ඒ බොන්ට හිතෙන ගතිය ඔකොම නැති කරා ඒකෙ හොඳටම ලුණු. ලුණු වැඩියි. දැන් බලන්ට කොච්චර ප්‍රිය මනාප වුනත් කොච්චර ලස්සන වුනත් කොච්චර හොඳ කෝප්පයකට දැම්මත් ඒ ලුණු ටික අර හැම තැනම කාගෙන ගිහිල්ලා ඒ වතුරයි කැඳ වල බතුයි ඔක්කෝම ටික යට කරගෙන ලුණු මතු උනානේ. ඒ නිසා ඒ කැඳ වලට තිබෙන තත්වය බොන්ත තිබෙන ප්‍රිය මනාප ගතිය ඔක්කොම ටික නැති කරන්නේ කාගේ අණට යටත් වෙලාද? ඒ කැඳ කෝප්පේ අයිත් කරන්න උනේ කාට යටත් වෙලාද? කාගේ බලපෑමක් නිසාද ? ලුණු වල බලපෑම නිසා. ආන්න ඒ වගේ ලෝභයයි මෝභයයි දෙක අර හිතටයි වෛතසික ධර්ම 17 ටයි වැදුනම කැඳ එකට ලුණු දැම්ම වගේ. එකෙන් ආයිත් ගැලවීමක් නෑ - බලපවත්වන්නේ ඔය විදියටයි.

ඒක නිසා මේ සමහර වෛතසික ධර්ම තියෙනවා අනිත්වා යට කරගෙන කාගෙන ඒවා හරියට dominate කරගෙන යනවා. ඉතින් මේ උපේක්ඛා සහගත සිතේ ඔය ගතිය තිබෙනවා. තව එකක් තිබෙනවා. ඔය ලෝභයයි මෝභයයි දෙක හින්ද පව්වුපන්න ධර්ම උනේ ඔය හිතයි වෛතසික ධර්ම 17 නෙ. ඒ විතරක් නෙමෙයි තවත් ඔතන වැඩක් සිද්ධ වෙනවා. ඒ තමයි ඔය හිතේ තිබෙනවා රූප හදන ගති. ඔය හිතක් පහළ වෙනකොට අපි දන්නේ නැති උනාට ඒ හිතේ බලයෙන් අමුතු රූප හැදෙනවා ඇහේ. ඒක අමුතුවම විදියේ ගතියක්. රූප ස්වභාවයක්. රූප ආකාර විශේෂයක්. ඒ රූප වලට කියනවා හිතෙන් හට ගන්න රූප කියල. ඒවාට කියනවා විත්තජ රූප කියල. දැන් අර ලෝභයයි මෝභයයි දෙක හිතට බලපානව වගේ ඒ වෛතසික වලට බලපානව වගේ ඒ හිතෙන් හට ගන්නාවූ රූප වලටත් ලෝභය බලපානව. අපි ඕක ප්‍රායෝගිකව මෙහෙම තේරුම් ගනිමු. මනුෂ්‍යයෙකුට ලස්සනට උණුවට බෙදල තියන කෑම පිහානක් දැකල ලෝභයක් හිතෙනවා. එහෙම නැත්නම් අයිස් ක්‍රීම් එකක් හරි දැකල ලෝභයක් පහළ වෙනවා. ඒ ලෝභය පහළ වෙනකොට ඒ ලෝභ හිතේ තිබෙන්නාවූ ලෝභය හිතට බලපෑවා, මෝභය හිතට බලපෑවා අනිත් වෛතසික ධර්ම වලටත් බලපෑවා. එතකොටම එයාගේ කටට කෙළ උනනවා. ඒ කටට කෙළ උනනවා කියල කියන්නේ අන්න අර හිත නිසා පහළ උන විත්තජ රූප. ඒනිසා ඒ කටට උනන කෙළ ලෝභ සහගත සිතකින් හැදිව්ව රූප. ඊළඟට මොකද කරන්නේ, මෙයා අත දික් කරනවා, අත දික් කරන්නේ අර ආහාර ගන්න. ඒ ලෝභ සහගත සිතෙන් මෙහෙයවීමෙන් සැදෙන්නාවූ විත්තජ රූප හැදෙන විදිය. ආන්න ඒ වගේ. සමහර කෙනෙක් හොරකමට පෙළඹෙනවා. ගන්ට ලෝභ කරනවා. මේ විත්තජ රූප. ඒ නිසා මේ ලෝභයයි මෝභයයි දෙක බලපෑවේ හිතට විතරක් නෙමෙයි. බලපෑවේ වෛතසික ධර්ම 16 ට විතරක් නොවෙයි. රූප වලටත් බලපෑවා. ඒ නිසා කියනවා සිතයි වෛතසික ධර්ම 16යි එයිත් පහළ වන්නාවූ රූප වලටයි මේ ලෝභයයි මෝභයයි දෙක ‘හේතු ප්‍රත්‍යය භාවයෙන්’ උපකාර උනා කියල. මේ හිතයි වෛතසික ධර්මයි රූප ටිකයි ‘ප්‍රත්‍යය උප්පන්න ධර්ම’ නම් වෙනවා. ඒ වගේම අපිට 6 වෙනි සිත් දිහා බැලුවට පස්සේ එනම්

‘උපේක්ඛා සහගත දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රසුක්ත සසංඛාරික සිත’ ගත් කල එහි තිබෙනවා වෛතසික ධර්ම 20ක්. (ප්‍රීතිය අයිත් උනායිත් පස්සෙයි 20 ක් වෙන්නේ). උපේක්ඛා සහ ගත නිසා මෙතනටත් ටීනමිද්ධය අවොත් තමයි අර 18ට 20 වෙන්නේ. එතන වැඩ කරන්නෙත්

ඔය විදියමයි. හිතට මෝහයයි ලෝභයයි දෙක බලගන්නවා, ප්‍රත්‍යය වෙනවා මූල ධර්මයක් හැටියට.

ඒ විදියටම තමයි 7 වෙනි සිතත් උපක්ෂා සහගතයි.

‘උපේක්ඛා සහගත දෘෂ්ටිගත විප්‍රයුක්ත අසංඛාරික සිත’. ඒකෙන් ප්‍රීති වෛතසික නැහැ, ඒකෙන් වෛතසික 17 ක් තිබෙනවා.

8 වෙනි ලෝභ සහගත සිතත් උපක්ෂා සහගතයි. එනම්

‘උපේක්ඛා සහගත දෘෂ්ටිගත විප්‍රයුක්ත සසංඛාරික සිත’ උපක්ෂා සහගතයි. ඒකෙන් ප්‍රීති වෛතසික නැහැ, ඒකෙන් තිබෙනවා වෛතසික 20 ක්.

දැන් මේ විදියට සිත් වල එකින් එකට, එකින් එකට ‘හේතු ධර්ම’ ප්‍රත්‍යය වන ආකාරයත් එකේ බලය ලබාගෙන ‘ප්‍රත්‍යය උප්පන්න’ වෙන හැටිත් ඔය අනුසාරයෙන් ඔය විදියට හිතාගන්න.

තව එකක් තියෙනවා ඒක විශේෂයෙන්ම අත හරින්නේ නැතුව කියන්න ඕන. ඒ තමයි ද්වේශ මූල සිත් තිබෙනවා දෙකක්. ද්වේශ මූල සිත් දෙකේ තියෙනවා, කොහොමත් ඉතින් ප්‍රීතියක් එහෙම යෙදෙන්නේ නැහැනේ. ප්‍රීති වෛතසික නැති නිසා අත්‍ය සමාන වෛතසික 12 හත් - ඊළඟට හැදෙනවා අකුසල සාධාරණ වෛතසික 4 යි තව 4 ක් තිබෙනවා ඔවුනොවුන්ට ප්‍රතිපක්ෂ වශයෙන් හැදෙන්නාවූ ද්වේශ කරන්නාවූ ඊර්ෂ්‍යා කරන්නාවූ කුකුස් කරන්නාවූ මසුරු කම් දක්වන්නාවූ සිත් පහළ වෙනවා. එතකොට මේවා හොඳට මතක තියා ගන්න ඕන, මේ ඔක්කොම ටික එකට යෙදෙන්නේ නැහැ කියල. ඊරිසියාව මසුරුකම ඒවා ඔක්කොම එකට යෙදෙන්නේ නැහැ. අපි මේ විදියට ගත්තොත් එහෙම - පළවෙනි හිතේ ඇතිවෙනවා ප්‍රීතිය නැතුව අත්‍යසමාන වෛතසික 12යි අකුසල සාධාරණ 4යි (මෝහ, අභිරික, අනොත්තප්ප, උද්දව්ච) එතකොට 16ක් වෙනවනේ. ‘ද්වේශය’ අවොත් එහෙම 17 ක් වෙනවා. එක හිතක ඔන්න ඔය 17 වැඩ කරනවා. එතකොට ඔය 17ත් දෙන්නෙක් අතිවාර්ගයෙන්ම ‘හේතු’ විය යුතුයි. මොකක්ද ඒ? ද්වේශය සහ මෝහයයි. අතින් වෛතසික 15 හේතු නෙමෙයි. ඒ 15 දෙනයි හිතයි ඇවිල්ල අර හේතු වලින් බලපාන ඒ හේතුවලට යටත් වන අය. මේ විදියට තිබෙනවා වෛතසික ධර්ම යෙදෙන තාලේ. මේකේ ප්‍රශ්නයක් මතු වෙන්න පුළුවන් මම මෙහෙම කියාගෙන යනකොට, ඒක ඇති උනොත් විතරක් අහන්න. නැත්නම් skip කරන්න පුළුවන්.

අතින් එක තමයි ද්වේශ මූල ඒ 17, 19 ක් වෙනවා එක වෙලාවක. දෙවෙනි සිතේදී. දැන් මෙතන තියෙන්න වෛතසික ධර්ම ලෝභයයි, මෝහයයි දෙක අතින් වෛතසික වලට ‘හේතු’ වන විදිය. ‘රූප’ ගත්තට පස්සේ ද්වේශ සිතෙහි හට ගන්නාවූ රෝද්‍ර කම කයේ තිබෙන තද ගතිය, ගොරහැඩි ගතිය වචනයක් කලා කරන කොට ඇති කර්කස ගතිය රළු ගතිය, මෘදු ස්වභාවය නැති ගතිය. මේ විදියට තිබෙනවා රූප හැදෙන විදියක්. ඒ රූප වලත් ඔය ‘ද්වේශයයි මෝහයයි’ දෙක බල පවත්වනවා. ඊර්ශ්‍යාව එහෙම එකතු උනොත් එක එක එනම් ඊර්ශ්‍යාවයි, මසුරු කමයි, කුකුසයි වරින් වර යෙදෙනවා. එහෙම ආවයින් පස්සේ

වෛතසික ගණන පොඩ්ඩක් වැඩි වෙනවා. නමුත් හේතු වශයෙන් බලපානවා. දැන් ඔය අකුසල් සිත් දහය.

ඊට පස්සේ මෝහ මූල සිත්වලත් ඔයවිදියට එක හිතක පහළ වෙනවා වෛතසික ධර්ම 15ක්. ඒවගේම අනිත් සිතෙන් හැදෙනවා වෛතසික ධර්ම 15ක්. ඒ සිත් දෙකේ තිබෙන ධර්මයන් ගත්තට පස්සේ මෝහය තිබෙන නිසා එකම එක හේතුවයි තිබෙන්නේ, අනිත් ඒවා සියල්ලම ඒ හේතුවට යටත් වන දේවල්.

දැන් මම මේ ටික මේ විදියට කියලා මේ අකුසල් වල යෙදෙන්නාවූ ‘හේතු ධර්ම’ දෙක දෙක - එක - ‘හේතු ධර්ම’ අනෙක් ඒවාට බල පවත්වන කොට ඒ ධර්ම අපි නුවණින් මනසිකාරය කරගන්නේ සහ හඳුනාගන්නේ, මේවා ප්‍රත්‍යය වන්නේ, මේ ධර්ම ප්‍රත්‍යය උපන්න වන්නේ, මෙතැනදී ප්‍රත්‍යය වන්නේ රූප ධර්ම කියලා අපි කිව්වා. දැන් බලන්න ගොඩවල් තුනක් තියෙනවා. මෙතන ප්‍රත්‍යය උපන්න ගොඩවල් තුනක් තියෙනවා. ප්‍රත්‍යය ධර්ම තියෙනවා දෙකක්. මෝහ සිතේ එකයි. ලෝහ මූල සිතේ ලෝහ යයි මෝහ යයි, ද්වේශ මූල සිත් වල ද්වේශ යයි මෝහ යයි ප්‍රත්‍යය ධර්ම. මෝහ මූල සිත් වල ‘මෝහය’ විතරයි. ප්‍රත්‍යය උපන්න ධර්ම හැටියට කියන කොට ‘සිතයි’ ‘වෛතසික ටිකයි’ ‘චිත්තජ රූපයි’. ඔය විදියටනේ ගොඩවල් තුන ආවේ. සිතත් ලෝහය හරි ද්වේශය හරි ඒ ගොල්ලන්ගේ බලයට යටත් වෙනවා. බලය ලබනවා. ඊළඟට වෛතසික ධර්ම ඒකේ බලය ලබනවා. ‘චිත්තජ රූපත්’ බලය ලබනවා.

ඊළඟට කියන්න තියෙන්නේ මේ ධර්ම වල ඇත්තටම මේවගේ ‘හේතු’ ගැවෙන්නේ නැති ‘හේතු’ තිබුනත් බලපෑමක් කරන්නට බැරි ධර්ම ටිකක් තියෙනවා කිව්වනේ. ‘හේතුව’ ලඟ තිබුනට ‘හේතු’ list එකේ තිබුනට, හේතු තියෙනවා කියලා කිව්වට ඒවා බලපවත්වන්නේ නැහැ. අනිත් එහෙකට ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ නැහැ. උපකාරයක් දෙන්න බැහැ. දුන්නට ගන්නේ නැහැ. එහෙම ප්‍රත්‍යය දුන්නට ගන්නේ නැති ඒවගේම ගන්න බැරි ධර්ම ටිකක් මේ. මේ හේතු ප්‍රත්‍යය කථාව යටතේ. ඒ තමයි ‘හේතු’ නැති සිත් තියෙනවා කිව්වා 18ක්. ඒ 18 ට කියනවා අහේතුක සිත් 18 කියලා. ඔය අපි සරලව ගත්තොත් එහෙම මේ වක්කු විඤ්ඤාණය කියනවනේ. ඔය වක්කු විඤ්ඤාණය ඇවිල්ල අහේතුක සිතක්. ඔක ‘අහේතුක’ සිතක්. ඔතන ‘හේතු’ බලපාන්නේ නැහැ. ඒක නිසා වක්කු විඤ්ඤාණය ‘පච්චිනික ධර්මයක්’. සෝත විඤ්ඤාණය ‘පච්චිනික ධර්මයක්’. ‘හේතු’ වලට බලපෑමක් කරන්නට බැහැ. ඒ නිසා අහේතුක සිත් 18 ම ‘පච්චිනික ධර්ම’. ‘හේතු’ වලින් බලපෑමක් නැති ලෝහයෙන් ද්වේශයෙන් මෝහයෙන් බලපෑමක් නැති ‘අලෝහයෙන්, අද්වේශයෙන් අමෝහයෙන්’ බලපෑමක් නැති හොඳ free සිත් අහේතුක සිත්.

අනිත් එක තමයි වෛතසික ධර්ම වශයෙන් ගත්තට පස්සේ වෛතසික ධර්මවලත් තිබෙනවා කුසල වෛතසික අකුසල වෛතසික, ඊට පස්සේ අත්‍ය සමාන කියලා තියෙනව 13ක්. ඔය වෛතසික ධර්ම 13ත් 12 ක් ඇවිල්ල පච්චිනික ධර්ම. 12 කට බලපවත්න බැහැ. ඒ කියන්නේ අර ‘ජන්දය’ කියන එක තියෙනවා. ඒ ජන්දය කියන එක ඒකට බලපෑමක් කරන්නේ නැති

නිසා ඒක අත්හරින්න කියල නියෙනවා. හේතුව ඡන්දය කියන වෛතසිකය අහේතුක සිත් වල වැඩ කරන්නේ නෑ. ඒක වැඩ කරන්නේ අනිත් සිත්වල. ඒක නිසා ඒක අයිත් කරන්න කියල නියෙනවා. අනිත් වෛතසික ටික වැඩ කරනවා.

ඊට පස්සේ මෝහ මූල සිතේ තිබෙන ‘මෝහයට’ ඒක වැඩ කරන්නේ නැහැ. ‘හේතු ප්‍රත්‍යය’ වෙන්වේ නැහැ. ඒ කියන්නේ තමන් තමන්ට තමන්ම ‘හේතු’ වෙනවා කියල එකක් නෑ. ඒ කථාව තේරුම් ගන්නේ මෙහෙමයි. ‘මෝහය’ තනියමනෙ ඉන්නේ. අර ඉස්සෙල්ල කියපු ‘ලෝභය මෝහය’ තිබෙන දෙකේ දෙන්නෙක් ඉන්නවනේ. ඉතින් ලෝභය අනිත් ඒවාට බලපෑම් කරන කොට තමන් එක්ක ඉන්න ‘හේතුවටත්’ ටිකක් බලපෑමක් කරනවා. නමුත් මේ මෝහය ඉන්න හිතේ ඒ විදියටත් කරන්න විදියක් නෑ. තමන් විතරනේ. ආන්න ඒ වගේ. අනිත් එක තමයි ඔය අහේතුක හිත් පහළ වෙන කොට ඒ අහේතුක හිත් වලිනුත් හැදෙනවා විත්තප රූප කියල ජාතියක්. ඒ අහේතුක හිත වලින් විත්තප රූප හැදෙන කොට ‘හේතු’ ඒවාට බලපාන්නේ නැත්තේ ඒ හිත වල ‘හේතු’ නැති නිසා. තව එකක් තියෙනවා ‘අහේතුක’ හිත් වලින් ප්‍රතිසන්ධියත් හැදෙනවා. ඔය තිරිසන් ලෝකේ ප්‍රතිසන්ධි හැදෙන , ඔය තියෙනවා සන්තීරණ සිත්, ඒ සිත් වලින් හටගන්න ප්‍රතිසන්ධි කර්මප රූප වලටත් ‘හේතු’ වැඩ කරන්නේ නැහැ. එයට හේතුව එය ‘අහේතුක’ සිතක් නිසා.

ඒවගේම තියෙනවා බාහිර රූප. බාහිර රූපවලටත් ‘හේතු’ වැඩ කරන්නේ නැහැ. ආහාරප රූප තියෙනවා ඒවාට ‘හේතු’ වැඩ කරන්නෙත් නැහැ. සෘතුප රූප තියෙනවා ඒවාට වැඩ කරන්නෙත් නැහැ ‘හේතු’. එතකොට අසංඤාලයේ ඉන්නාවූ බ්‍රහ්මයන් හැටියට සැලකෙන්නාවූ රූප කොටසක් තිබෙනවා ඒ සත්වයන්ටත් ‘හේතු’ බලපාන්නේ නැහැ. එයට හේතුව එහි මොන ‘හේතුවක්’ වත් නැති බැවිනි. ප්‍රචාත්ති කාලයේ පවතින්නාවූ කර්මප රූප තිබෙනවා ඒ අහේතුක හිත්වල ඒවට බල පාන්නෙත් නැහැ. ඔයවගේ ‘පච්චනික’ ධර්ම කියල කියන්නේ ‘හේතුව’ ඇහේ ගාව ගන්නේ නැති, ‘හේතුව’ තමන්ට බලපෑමක් කරන්නේ නැති ‘හේතු’වට බලපෑමක් කරන්නට අවස්ථාවකුත් නැති ලඟත් නැති ඒවට කියනවා ‘පච්චනික ධර්ම’ කියල. ඔය ‘පච්චනික ධර්ම’ set එක තමයි ඔය අපි කිව්වේ.

ඊළඟට, දැන් මේ ටික මෙහෙම කියල මම කැමතියි තවත් එක කුසල හිතක් ගන්න. කුසල් හිතක් ගත්තහම; කුසල් හිත් ගොඩක් තියෙනවා නමුත් ඒකෙන් මෙතනට තේරුම් ගන්න පුළුවන් විදියේ එකක් ගමු. කාමාවචර එකක් ගත්තොත් හොඳයි කියලා හිතෙනවා. අපි මෙහෙම කරමු. කාමාවචර පළමුවන හිත ගමු. පළමුවන සිතේ නම මොකක්ද?

‘සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික කුසල් සිත’

ඉතිං මේ සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික කුසල් සිතේ හොඳට වැඩ කරනවා වෛතසික ධර්ම රාශියක්. අත්‍යසමාන වෛතසික 13 ම හොඳට වැඩ කරනවා. ඊළඟට තියෙනවා සෑම හිතකම යෙදෙන්නාවූ කාමසාධාරණ වෛතසික 19 ක්. ඒක අනිවාර්යෙන්ම තියෙන්න ඕන. ගණන් හදල බලන්න. ඉස්සෙල්ල මේ ටික හිතන්න. අපි පින්කමක් කරනවා. අපි බුද්ධ වන්දනාවක් කරනවා. ඒක තමයි පිංකම. අපි බුද්ධ වන්දනාව කරන කොට අපි බොහෝම ශාන්තව බුදුගුණ මෙනෙහි කරමින් වන්දනා කරනවා. ඔය

වන්දනා කරන වෙලාවේදී කටහඬක් අවදි වෙනවා. අත් දෙකක් හොඳට තියාගෙන ඉන්නවා වන්දනා කරන ස්වරූපයෙන්. ඇස් දෙකක් පියාගෙන. මේ අවස්ථාවේදී හැදෙනවා හිතේ හොඳ ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික මහා කුසල් ජේලියක්. ඒ කුසල් සිත්වල හැදෙන්නාවූ චෛතසික ධර්ම ටිකක් අපි දැන් බලමු.

අන්‍යා සමාන - 13

සෝඛන සාධාරණ - 19

මේ වන්දනාව කරන්නේ ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත බැවින් - ‘ප්‍රඥා’ චෛතසිකය යෙදෙනවා. දැන් මෙතන තිබෙනවා චෛතසික ධර්ම 33

මේ පළවෙනි වන්දනා කරන සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංඛාරික සිතෙහි. මේ චෛතසික ධර්ම 33 පහළ වෙන්වේ කොහෙද? මේ සිතේ. එතකොට සිතත් එක්ක සියලුම ධර්ම 34යි. මේ 34 දෙනාගෙන් සිත කියන්නේ එකක් චෛතසිකය ධර්ම 33 ක් තියෙනවනේ? මේකෙ තියෙනවා ‘හේතු’ ධර්ම 3 ක්. ‘ලෝභ හේතුවත් නැහැ ද්වේෂයත් නැහැ මෝහ හේතුවත්’ නැහැ කුසලයක් නිසා. ඔය තුන් දෙනාගෙන් කිසිම කරදරයක් නැහැ. ඒවා අකුසල් පැත්තේ වැඩ කරපුච්චානේ. දැන් මෙතන තිබෙනවා ධර්ම 3 ක්.

එකක් තමයි, හොඳට වන්දනා කරගෙන, ගාලා කියාගෙන යනවා බුදුරජාණන්වහන්සේට ඇලෙන්නේ නැහැ. ගාලා වලට ඇලෙන්නේත් නැහැ. අරමුණට ඇලෙන්නේත් නැහැ. ඒ නිසා ඇලෙන්නේ නැති හරිම සෞම්‍ය විදියේ හේතුවක් තමයි ‘අලෝභය’ කියන චෛතසිකය. ඒක ‘හේතුවක්’. ඊළඟට ගැටෙන්නේත් නැහැ. ඒ ගැටෙන්නේ නැති නොගැටෙන සෞම්‍ය වෙච්ච මාදු වෙච්ච චෛතසිකයක් තියෙනවා ‘අදෝස ය’ කියල. ඔය චෛතසිකය ධර්ම 33 න් අලෝභයයි අදෝසයයි, අනික් එක තමයි ‘ප්‍රඥාවට’ කියනවා අමෝහය කියල. අමෝහය කියල වෙනම එකක් පහළ වෙන්වේ නැහැ. ඒක තමයි ‘ප්‍රඥාව’. ඒ අමෝහය වැඩ කරනවා ඥානය = ‘ප්‍රඥාව’. එතකොට මෙන්න මේ කියන්නාවූ ධර්මතා තුන ඒ කියන්නේ අලෝභ හේතුව තියෙනවා, අදෝස හේතුව තියෙනවා, අමෝහ හේතුව තියෙනවා. ඒ තුන් දෙනා අයිත් උනහම හේතු වශයෙන් වැඩ කරන්නේ නැති චෛතසික කියක් තියෙනවද? 30 ක් තියෙනවා. ඒ තිහටයි ඒ අය ඉන්න හිතටයි, දෙකක්නේ, දැන් මේ තුන්දෙනා තමන්ගේ බලයට නතු කරගෙන තමන්ගේ බලය බල ගන්වල තමාගේ ආඥාව අනිත් එක්කෙනා පිළිබඳව පතුරුවල දැන් ඒ අය තමන්ගේ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලබන්නාවූ ය බවට පත් කරලා දැන් මේ මෙතනදි උනේ හේතු ධර්ම 3යි හේතූන්ගේ උපකාරය ලබන ධර්ම 31 යි. එතකොට ‘හේතු ධර්ම’ තිබෙනවා ‘හේතු ප්‍රත්‍යය උපන්න ධර්ම’ තිබෙනවා. 31ක් තිබෙනවා. ඊළඟට ඒ විතරක් නෙමෙයි. ඔය ‘හේතු’ තුන් දෙනා ඒ තුන්දෙනාටම හේතු වෙනවා. බලපවත්වගන්නවා. එහෙම ගත්තයින් පස්සේ තව කීප දෙනෙක්ම වැඩිත් වෙනවනේ. දැන් මේ හිත පහළ වෙනකොට චෛතසික ධර්ම 33ක් එක්ක මේ කුසල් හිත පහළ වෙන කොට ඔය කුසල් හිතේ තිබෙනවා හැකියාවක් අනුභාවයක් යම් කිසි බලයක් තිබෙනවා ඒ එක්කම රූප ටිකකුත් හදා ගන්න. ඒකට කියනවා විත්තප රූප කියලා. ඉතින් කුසල හිතක් නිසා කුසල විත්ත විත්තප රූප හැදෙනවා. ඒ විත්තප රූප නිසා තමයි අර

මනුෂ්‍යා අත්දෙක පල්ලෙහට දාගෙන ඉන්නේ නැතුව වන්දනා කරන කොට අත්දෙක එකතු කරගෙන ඉන්නේ. කුමක් නිසාද? විත්තජ රූප නිසා. නැත්නම් පහළට කරගෙන ඉන්න එපාය. දැන් සමහර වෙලාවට හොඳට මෙනෙහි කරමින් වන්දනා කරන විට සතුටු කදුළත් එන්න පුළුවන්. ඊළඟට ශබ්ද කරනවනේ. වචන සඤ්ඤායනා කරන කොටත් ඇති වෙන්න පුළුවන් විත්තජ රූප. ඉතින් ඔය විදියට විත්තජ රූප වලටත් අර තුන් දෙනා බලපවත්වනවා හිතටත් බලපවත්වනවා ඊළඟට අනිත් වෛතසික ධර්ම වලටත් බලපවත්වනවා. ඉතින් මෙහෙම තියෙනවා - ඔය කලා කරන කොට එකක්, සිල් ගන්න කොට එකක්. ඒ වෛතසික ධර්ම එහෙට මෙහෙට අඩු වැඩි වෙනවනේ. සරලවම කෙටියෙන් මතක් කරන්න පුළුවන් විදියට තමයි මේ කිව්වේ. ඔය ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත වෙන කොට වෛතසික ධර්ම 33 ක් වැඩ කරනවා. ඥාන විප්‍රයුක්ත වෙනකොට 32ක් වැඩ කරනවා. ඒවගේම ප්‍රීති පස්සද්ධිය නැති වන කොට තවත් ටිකක් අඩු වෙනවා. ඔය විධියට මේ සිත්වල එහෙට මෙහෙට අඩු වැඩි වෙන තැන් තියෙනවා. දැන් මෙන මම කිව්වේ 'හේතු' ධර්ම අනිත් ඒවාට බල පවත්වන විදිය එක කුසල් සිතක ක්‍රියාත්මක වෙන ආකාරය. කුසල් සිත් 8ක් තියෙනවනේ. ඒ අටට ඔය විදියට අඩු වෙනවා වෛතසික ධර්ම 32 වෙනවා, ඊට පස්සේ 30 එනවා - ප්‍රීතිය නැති උනාට පස්සේ තව එකක් අඩු වෙනවා. ඔය විදියට ප්‍රඥාවයි ප්‍රීතියයි දෙක හින්දා අඩු වැඩි වෙනවා. ඒ හින්දෙක සමග පහළ වෙන රූප ධර්ම කලා කරනවා.

මෙතැනදී අර අහේතුක කියන තැන තමයි අපි හිතන්නේ නැත්තේ 'හේතු' බලපානවා කියල. ඒ නිසා දැන් මම අදත් නැවත වතාවක් මේ පින්වතුන්ට මතක් කරා 'ප්‍රත්‍යය ධර්ම' 'හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්ම' 'හේතු ප්‍රත්‍යයයෙන් උපන්න පච්චුපන්න ධර්ම' වල සමහරක්. ඊළඟට 'හේතු' ප්‍රත්‍යය ධර්මය බලපවත්වන්නේ නැති, එහෙම බලපෑමක් කරන්න බැරි අහේතුක සිත් 18 ආදී ධර්ම ටික. ඉතිං මේ ගොඩවල් තුනක් කිව්වා. තව අපි භාරලා භාරලා බලන්ට ඕන මේකෙ අස්සේ 'හේතු' ධර්ම ඔය සිත් අස්සට ගිහිල්ලා වැඩ කරන තාලේ.

හොඳයි, ඔය අතර තවත් එකක් මට කියන්න ඕන. ඒ තමයි දැන් ඔය කර්මජ රූප තියෙනව නේ ඔය කර්මජ රූප වැඩ කරන තැනක් තියෙනවා. ඒකෙ පළවෙනි ස්ථානය තමයි ප්‍රතිසන්ධි සිත ආශ්‍රයේ. අපේ පින්වතුන් හොඳට මතක තියා ගන්න නැවත වතාවක් නැවත නැවත කියන්නේ එහෙම කිව්වට පස්සේ මේක හිතේ හිටිනවා. ඒ තමයි උපදින වෙලාවේදී 'විත්තජ' රූප හට ගන්නේ නැහැ. ප්‍රතිසන්ධි සිත තියෙන වෙලාවේ විත්තජ රූප හට ගන්නේ නැහැ. ප්‍රතිසන්ධි සිත පහළ වන වෙලාවේ ඇති වන්නේ 'කර්මජ රූප' එතනදී 'විත්තජ' රූප ඇතිවන්නේ නැහැ. ඒක හොඳට මතක තියා ගන්න.

අනිත් එක අහේතුක ප්‍රතින්ධි සිතකින්, මොකක් හරි ඉතින් ඔය පින්කරන කොට සමහර වෙලාවට අඩු පාඩු වෙනවනේ. සමහර අයගේ ප්‍රඥාව වැඩ කරන්නේ නෑ. සමහර අයගේ ඔය පින්කම් කරන කොට 'හේතු ධර්ම' හරි අඩුවෙන් වැඩ කරන්නේ. ඒ වගේම අකුසල ධර්ම වලත් තියෙනවා දෙක දෙක, එක , ඉතිං ඒවගෙන් ප්‍රතිසන්ධිය එහෙම ගන්න කොට අහේතුක හිතකින් ප්‍රතිසන්ධිය ගන්නේ. දැන් මේ අහේතුක සිත් වලත් තියෙනවා රූප නිෂ්පාදනය කරන්නාවූ ස්වභාවය, හැබැයි ඒ රූප වල තිබෙන්නේ ඔය ප්‍රතිසන්ධි කර්ම රූපවලට 'හේතු' කිට්ටුවීමක් සිද්ධ වෙන්නේ නැහැ.

‘හේතු’ තිබෙන්නාවූ සිත් තියෙනවා ‘හේතු’ නැති සිත් තිබෙනවා. ඒ නිසා මේ ටිකක් අපි ඔය විදියට මෙනෙහි කරගෙන නැවත අපි ධර්ම සාකච්ඡාවකට හැරෙමු.

මේ වෙලාවේදී මේ පින්වතුන්ට තවත් මේ තේරුම් ගන්නට බැරි වෙච්ච ඒ වගේම තේරුම් ගන්න හිත යොදා ගන්න අමාරු අපහසු වෙච්ච කොටසක් තියෙනවා නම් ඒක තේරුම් ගන්න මේ ධර්මය උපකාර වේවා! ඒවගේම ප්‍රශ්න ඇසීම වශයෙනුත් තවත් මොනව හරි තේරුම් ගන්න පුළුවන් වෙනවා. ඒ නිසා මේ වෙලාවේ අපි මෙහි යෙත් ප්‍රාර්ථනා කරනවා සෑම දෙනාටම ඉදිරි මේ ඉතුරු වෙච්ච කාලය ධර්ම සාකච්ඡාවක් හැටියට අපි ඔය ඉදිරිපත් වන මේකටත් අදාළ කරුණු අල්ලගෙන ඉස්සරහට කලා කරමු. ඒවගේම මේකේ මහා පරාසයක් තිබෙනවා.

තව එකක් තියෙනවා මේවා බෙදන කොට කියාගෙන යනකොට ඉස්සෙල්ලා නම් කිරීම සහ උද්දේස නිද්දේස පටිනිද්දේස කියල තියෙනවා ආකාර කීපයකට. දැන් මම මේ කියාගෙන යන්නේ ටිකක්. උද්දේසය කියල කියන්නේ නම් කිරීම. ඒක මම කළා. උද්දේසය කියන්නේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම 24නෙ. ඒක මම කළා. ඒකේ තිබෙන්නාවූ ටිකක් විස්තර යන එක තමයි මේ තියෙන්නේ. හැබැයි මෙහෙම ගිහිල්ලා ආයින් තව ගොඩක් විස්තර යන පැත්තක් තියෙනවා. ඒකට යන්ට කලින් මේකේ වෙනස් කම් හොඳට දැනගෙන තියෙන එක හොඳයි. ඒ නිසා සෑම දෙනාටම අදත් මේ අහගෙන මෙනෙහි කරන්නාවූ ධර්ම මාර්ගය තුළ ප්‍රතිපදාවේ ගමන් කරලා හැමදෙනාටම වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයන් අවබෝධ කරගෙන නිවනෙන් සැනසෙන්නට ලැබේවා කියල අපි මෙහි යෙත් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මින් ඉදිරියට අපි අදාළ කරගන්න පුළුවන් සරල කරුණු පමණක් අරගෙන ධර්ම සාකච්ඡා කරමු. සෑමදෙනාටම තේරුවන් සරණයි!

ප්‍රශ්නය - තේරුවන් සරණයි ස්වාමීන් වහන්ස අවසරයි! බාහිර රූප කියල සඳහන් වෙන කොට අපි අභිධර්මයෙහි ඉගෙන ගත්ත අප්ඤ්ඤානික රූප බාහිර රූප කියල. එතනදී අපි අප්ඤ්ඤානික රූප හැටියට ප්‍රසාද රූප 5යි ඉතුරු රූප 23 ම බාහිර රූප හැටියට තමයි අපි ඉගෙන ගත්තේ. එහෙම බාහිර රූපද මෙනත සඳහන් වෙන්නේ නැත්නම් බාහිර රූපය කියල මෙනත වෙනස් දෙයක්ද සඳහන් වෙන්නේ සවාමීන් වහන්ස?

පිළිතුර - බාහිර රූප කියල ගන්නේ ඒ ටිකම තමයි මහත්තය. එකේ තමයි තියෙන්නේ ඔය බාහිර රූප 23යි කියල අපි සඳහන් කරේ ඒ වෙලාවේ - අර තියෙනවනේ මූලික භූත රූප 8 එනම් පඨවි අපේ තේජෝ වායෝ 4යි. ඊට පස්සේ ගෝචර රූප හැටියට කලා කරපු රූපයයි ගබ්දයයි ගන්ධය රසයයි යයි ස්පර්ශ හැටියට ඇති ධර්මය. අපි ඒව කිව්වා ඒ ටිකයි එතකොට ඔතන තියෙනවා 8ක් ඊට පස්සේ තියෙනවා ස්ත්‍රී භාව රූපයයි පුරුෂ භාව රූප යයි දෙකයි. එතකොට 10 යි. ඊට පස්සේ කර්මයෙන් හැදෙන වස්තු රූපයයි - ජීවිත රූපයයි - ආහාර රූපයයි - ඕපා රූපය ඊට පස්සේ - ආකාස රූපය - කාය විඤ්ඤපතියයි -වචි විඤ්ඤපතියයි එතැන විකාර රූප හැටියට තිබෙනවා - ලඟු - මුදු - කම්මඤ්ඤතා ඊලඟට - උපව - සන්තිති - ජරතා - අනිච්චතා යන ඔය කියන්නාවූ ටික තමයි අපි ගන්නේ බාහිර රූප හැටියට සලකල. ඕක තනි තනි, තනි තනි රූප හැටියට ගත්තයින් පස්සේ ඔය 23යි ඒ කියන්නේ අධ්‍යාත්මක

රූප 5 හ අයිත් කරාට පස්සේ. 28 ඔය ටිකනේ එන්නේ. ඒ ටික ගන්නවා. ඔය ටික තමයි. අපි හිතමු බාහිර වශයෙන් අපි කලා කරන ඉන්ද්‍රිය සහ ඉන්ද්‍රිය නොවන රූප හැටියට සලකන්නේ.

ප්‍රශ්නය - තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන් වහන්ස අපි අර බාහිර රූප කිව්වහම තමන්ගේ ගේ ඇගේත් බාහිර රූප තිබෙන්න පුළුවන්නේ නේද ස්වාමීන් වහන්ස.

පිළිතුර - තියෙනවනේ මහත්තය දැන් මෙහෙමනේ, මෙහම තියෙනවා - ඒක හරි වටිනා එකක්. හොඳයි මම මෙහෙම කියන්නම්. දැන් වක්බු ප්‍රසාදය සෝත ප්‍රසාදය සාණ ප්‍රසාදය ජීව්හා ප්‍රසාදය කාය ප්‍රසාදය. ඔය ප්‍රසාද රූප ටික තියෙනවා අප්ඤ්ඤා රූප ධර්ම හැටියට. එතකොට අනිත් රූප බාහිරයි කියමුකෝ. දැන් බාහිර රූප හැටියට ගණන් ගන්න කොට රූපය කියන වර්ණ රූපයයි, ශබ්දයයි ගන්ධයයි, රසයි සරලව ගමු, දැන් මේවා බාහිර රූප හැටියටනේ සලකන්නේ. දැන් අපේ ඇහෙන්නම අපේ අල්ල දිහා බලනවා. දැන් අල්ල දිහා බලන කොට වක්බු ප්‍රසාදය තමයි අප්ඤ්ඤා රූපය. එකට වැටෙන්නාවූ තමන්ගේම ශරීරයේ තිබෙන්නාවූ ඒ වර්ණ රූපය තමයි බාහිර රූපය. ඊළගට අපි හිතමු දැන් අපි කලා කරනවා. අපි කලා කරන එක අපිටම ඇහෙනවා. අපේ සෝතප්‍රසාදය තමයි අප්ඤ්ඤා රූපය. ඒ අපි කලා කරන වචනයෙන් ගන්න ශබ්දය ඒ වෙලාවේදී බාහිර රූපයක් වෙනවා. ඉතිං ඒක ගෝචර රූපයක්නේ. ඊළගට අපේ ශරීරයේම තියෙන්නාවූ සුගන්ධය හෝ ගන්ධය මේ ඔක්කොම බාහිර රූපයි. ඊළගට අපි හිතමු ලුණු රහ හරි කටට වැදුනානම් ශරීරයෙන් ඒක ඇවිල්ල බාහිර රූපයක් වෙනවා. ඔය විදියට තමයි අපි ගාවම තියෙනවා බාහිර රූප, අර අප්ඤ්ඤා රූප අයිත්කරාට පස්සේ. අපි ප්‍රායෝගිකව තේරුම් ගන්න ඕන ඔය විදියටයි. තෙරුවන් සරණයි!

බොහොම පිං ස්වාමීන්වහන්ස ඒක හොඳටම තේරුණා. අද දෙශානාවේදී මට ප්‍රශ්නයක් මතු උනා ප්‍රචාති කර්මජ රූප වලට හේතු බලපාන්නේ නැහැ කිව්වනේ. එතකොට සාමාන්‍යයෙන් අපි ඉගෙන ගත්ත ප්‍රති සන්ධියකදී ත්‍රි හේතුක ප්‍රතිසන්ධියකදී වුවත් කර්මජ රූප දෙකක් තමයි පහළ වෙන්න පුළුවන් කියල. ප්‍රසාද රූප දෙකක් තමයි පහළ වෙන්නේ කියන එක - වස්තු රූපයයි කාය ප්‍රසාදයයි. එතකොට ඉතුරු ප්‍රසාද රූප තුන පහළ වෙන්නේ ප්‍රති සන්ධි කර්මජ රූප හැටියටද ස්වාමීන් වහන්ස. මම හිතාගෙන හිටියේ එහෙම. වැරදිද දන්නේ නැහැ. එතකොට ඒක කොහොමද ප්‍රතිසන්ධි සිත බලපාන්නේ නැත්තෙ කොහොමද පස්සේ ඇතිවන ප්‍රසාද වලට?

පිළිතුර - බලපානව. එකේදී ගන්නේ මෙහෙමයි. අනිත් ඒවත් කර්මයෙන් තමයි හට ගන්නේ. නමුත් මූලික වශයෙන් ප්‍රතිසන්ධිය හැදෙන අවස්ථාවේදී මේ ශරීරයක් කියල අලුතින් කිසිම දෙයක් රූපකයක් හැටියට ගොඩනැගිල නැහැ. ඉස්ඉස්සර වෙලාම කියලා හැදෙන රූපය තමයි ඔය ප්‍රතිසන්ධි අවස්ථාවේදී ප්‍රතිසන්ධි සිතේ ආනුභාව බලයෙන් හැදෙන්නේ, එතකොට පස්සේ දෙයක් පහළ උනත් ඒක... දැන් ඇස් කන් නාස ආදිය දේවල් පහළ වෙන කොට ඒ ඉස්සර වෙලා කර්මයෙන් හැදුනාවූ රූපයක තමයි හැදෙන්නේ. එතෙත්ට අවශ්‍ය වෙන්නේ නැහැ නැවත ප්‍රතිසන්ධි සිතක්. කොහොමත් වෙන්නෙත් නෑනේ. එතකොට ඒවා

ගණන් ගන්නේ නැවත රූප ඇතිවීමටත් ඒවාගේම පැවතීමටත් ඉදිරියට පරම්පරාව ගෙනයාමටත්. තව එකක් අපේ හිතේ මතක තියා ගන්න ඕනෑ මේ ප්‍රත්‍යය කථාව කරගෙන යනකොට මම මේක ඉස්සෙල්ල මතක කර කියලයි මතක නමුත් එහෙම නූනත් මේ විදියට හිතා ගන්න. යම් කිසි දෙයක් අලුතින් හට ගන්න උපකාර වෙනවා. ඒක ප්‍රතිසන්ධි අවස්ථාවේ වෙන්න පුළුවන් ඊට පස්සේදී වෙන්න පුළුවන්. යම් කිසි රූපයක් යම් කිසි ධර්මයක් පළමුවෙන් හට ගන්න උදව් වෙනවා, හට ගත්ත දේ පවතින්න උදව් වෙනවා, ඒවගේම ඇති වෙච්ච දේ ප්‍රවෘති වශයෙන් පරම්පරාව ගෙනියන්න උදව් වෙනවා. ඔය ලක්ෂණ තුන, ගති ස්වභාව තුනක් තිබෙනවා ප්‍රත්‍යය වීමේදී. උපකාරයක් වෙනවා කියන්නේ යම් කිසි නැගිටින්න බැරි මනුෂ්‍යයෙකුට නැගිටින්න උදව් කරනවා ඊට පස්සේ නැගිටිට මනුෂ්‍යයාට ඉස්සරහට යාගන්න උදව් කරනවා. යා ගන්න උදව් කරනවා වගේ නෙමෙයි දැන් තමන් තවත් එක්කෙනෙකුට එයාව බාර කරලා එයාව එක්කරගෙන යන්න උදව්කරනවා. ආන්න ඒ වගේ රූපයත් ඉස්සෙල්ලාම ප්‍රති සන්ධි කර්මජ රූපයෙන් හෝ ඊට පස්සේ හෝ වෙචා ප්‍රවෘති අවස්ථාවේදී හටගැනීමට උදව් කරනවා ගෙනියන්න උදව් කරනවා පරම්පරාව පවත්වන්නට උදව් කරනවා. ඒක නිසා ක්‍රමයෙන් තමයි හට ගන්නේ අර ඊට පස්සේ පහළ වෙන ඒවා එතනින් පස්සේ ඒවා ප්‍රවෘති වශයෙන් ඉස්සරහට ගෙනයන්නට උදව් වෙනවා හරියට right time එකේදී.

පුශ්‍ර්‍යය - ප්‍රවෘති කර්මජ රූප තියෙන්නේ ස්වාමීන් වහන්ස පව්වනිකයි කියල

පිළිතුර - ඒක වෙන්නේ මහත්තය මෙහෙම එකක් තියෙනවා. අපිට පොඩි පටලැවිල්ලක් වෙනවා ඔය හේතු ප්‍රත්‍යය ගැන කථා කරන කොටයි, කර්මය ගැන කථා කරන කොටයි. හේතු ධර්ම ගැන කථා කරන කොට ‘හේතු’ ධර්ම වල තියෙන්නේ ඒ එක්කම පහළ වන්නාවූ චෛතසික ධර්ම, ඒ එක්කම පහළ වෙන්නාවූ හිත, ඒ එක්කම පහළ වන්නාවූ රූප. ඔන්න ඔය ටිකට තමයි ‘හේතු’ ධර්ම කථා කරන කොට ඒ වෙලාවේ ඒ ක්ෂණයේ පහළ වන්නාවූ ධර්ම ගැන තමයි කථා කරන්නේ. ඒක නිසා තමයි අනිත් ඒවා පව්වනික ධර්ම හැටියට කථා කරන්නේ. දැන් ඔය රූප පහළ වීමේදී ඉස්සරහට ගෙනියන එක කථා වෙන්නේ ‘කර්ම ප්‍රත්‍යය’ යටතේ. ඔය ගොඩක් පැටලැවෙනවා ‘කර්ම ප්‍රත්‍යය’ එනවා ‘හේතු ප්‍රත්‍යය’ අදහස් කරගෙන. දැන් රූප ගැන කථා කරන්න ගිහිල්ලා කිව්වනේ මෙන්න මෙහෙමයි හැදෙන්නේ කියලා කියල. එතකොට අපි හැම වෙලේම මතක තියා ගන්න ඕන ‘හේතු’ කියන එක ඇවිල්ල එක ක්ෂණයක සිද්ධ වෙන දෙයක්. එක ක්ෂණයක එක වෙලාවක සිද්ද වෙන දෙයක්.

තව එකක් තියෙනවා මෙන්න මෙහෙම. එකත් අපි අමතක කරන්න හොඳ නැහැ. දැන් අපි හිතමු කුසල් සිතක් පහළ උනා. ඒ කුසල් සිත පහළ උනායින් පස්සේ ඒ කුසල් සිතත් එක්ක හැදෙනවා යම් කිසි රූපයක්. ඒ රූපය පහළ උනහම ඒ විත්තජ රූපයේ තිබෙනවා හැටියක් - හිත ඒ වෙලාවේ නැති වෙලා ගියත් ක්ෂණයකින් ඒ හිතින් හදාපු රූපය ඉස්සරහට ගෙනියනවා. ඒ ඉස්සරහට ගෙනී යන්න ඇත්ත වශයෙන්ම අර හට ගත්ත හේතුව අවශ්‍යම නැහැ. දැන් මේ ක්ෂණයේ සිතක් පහළ උනා ඒ හිත පහළ වෙන කොට විත්තජ රූපයක් හට ගත්ත. විත්තජ රූපය ඇවිල්ල විත්තක්ෂණ 17 ක් යනවා. හැබැයි ඒ විත්තක්ෂණ 17 යන්නාවූ රූපය හදාපු හිත ඒ එක්කම නැති වෙලා ගිහිල්ලා. ඒ එක්කම තියෙනවා ඔය විත්තක්ෂණ 17ක්

ගියාට පස්සේ ඒ කර්මයේ පොඩි පොඩි වෙනස් කම් තියෙනවා. සමහර වෙලාවට හතර පහ වෙනවා සමහර විට දෙකක් තුනක් වෙනවා. සමහර ඒවගේ එයිට වඩා වැඩි වෙනවා. විත්තප රූපය ඇති උනායින් පස්සේ සමහර වෙලාවට සිද්ධ වෙනවා සමහර රූප වල ටිකක් ඉස්සරහට තව දෙකක් විතර ඉස්සරහට හදල දාල නැති වෙලා යනවා. අර විත්තප රූපය කියන එකේදී හිත මැරිලා ගියත් ඉතුරු විතක්ෂණ ටික යන්න එපායැ. ආන්න ඒ ටික තියෙනවා. මේකත් අපි සිහියේ තියා ගන්න ඕන මේක ඉගෙන ගන්න කොට. හැම වෙලාවේම පරෙස්සන් වෙන්ට ‘කර්මය’ කියන එක ‘හේතු ප්‍රත්‍යයට’ හෙමිනිට හේත්තු වෙන්න එනවා, ඒක නොකර ගන්න.

ප්‍රශ්නය - ස්වාමීන් වහන්ස එතකොට ප්‍රතිසන්ධි සිතමනෙ හවාංග හැටියට යන්නේ. එතකොට හවාංග සිතෙන් රූප හැදෙන්නේ නැත්ද ස්වාමීන් වහන්ස.

පිළිතුර - හැදෙනවා. හවාංග සිතෙන් රූප හැදෙනවා. රූප හදන එක ඉස්සෙල්ලාම හදන එක අල්ලලා දෙන්නේ ප්‍රතිසන්ධි සිත. ඊට පස්සේ දෙවෙනි හිතේ ඉදලම ඉස්සරහට හවාංග සිතේ ආනුභාවයෙන් රූප හදල හදල හදල දෙනවා. එකේ වෙනස තිබෙන්නේ අර ඉස්සෙල්ලා එකේ තියෙනවා ප්‍රති සන්ධි කර්මයෙන් හදන එකේ විත්තප රූප හැදෙන්නේ නැහැ. හැබැයි හවාංග හිතට ගියාට පස්සේ හවාංග සිතෙන් දෙකක් හදනවා. එකක් තමයි කර්මප රූප හදල දෙනවා ඒ කර්මප රූප ප්‍රවෘති කර්මප රූප. ඊට පස්සේ ඒකෙන් හදනවා තව විත්තප රූප. හවාංග හිතෙන් ඒකේ පරම්පරා කර්මප රූපත් හැදෙනවා. ඒවගේම තමයි විත්තප රූපත් හැදෙනවා. ඒ දෙකම හදනවා. ක්‍රියාත්මක වෙන කොට අතින් හිත් වලිනුත් හදනවා.

ප්‍රශ්නය - ස්වාමීන් වහන්ස එතකොට ප්‍රති සන්ධි කර්මප රූප හැදෙනවා නම් ‘හේතු’ වලින් ප්‍රත්‍යය වීමක් වෙන්වේ නැත්ද ස්වාමීන් වහන්ස.

පිළිතුර - කර්මප රූප හදනවා කියන එකයි, ‘හේතු’ වෙනවා කියන එකයි පටලවා ගන්න හොදනැහැ. දැන් අපේ මේ වෙලාවේ හිතල බලන්න අපේ මේ වෙලාවේ මේ ශරීරයේ තිබෙනවා රූප වර්ග හතරක්. ඒ රූප වර්ග හතර තමයි කර්මයෙන් හැදිවිව රූප තියෙනවා. හැබැයි කර්මයෙන් හැදිවිව රූප තියෙනවා කියල කියන්නේ ප්‍රවෘති කර්ම. ඊළගට තියෙනවා විත්තප රූප. ඒ විත්තප රූප කියල කියන්නේ මේ වෙලාවේ හට ගන්නාවූ විත්තප රූප. ඊට පස්සේ තියෙනවා මේ වෙලාවේ තියෙන්නාවූ අභාරප රූප. ඊට පස්සේ තිබෙනවා මේ වෙලාවේ හටගන්නා වූ සෘතුප රූප. මේ හතරම තිබෙනවා. දැන් එකක් වත් එහෙට මෙහෙට වෙන්වේ නැහැ. ඒකට හේතු ඒ ඒ මොහෙතම ඒ ඒ තැන්වල් සිද්ධ වෙනවා. කලා කරන්නේ අද ‘හේතු ප්‍රත්‍යය’ ගැන. කර්මය නෙමෙයි. එතකොට හේතු ප්‍රත්‍යය ගැන කලා කරන කොට ඒ හේතු තිබෙනවා තුනක්. අපි හිතමු කුසල් සිතක් පහළ උනයි කියලා ඉස්සරවෙලාම කර්මප රූපත් හදන්නාවූ. ඒ හිත හදන්නාවූ ප්‍රවෘති කාලයේදී ඇතිවන්නාවූ හිත්වල හේතු ධර්ම ඇතිවෙනවා ඒ ටික පිළිබඳව කර්මයට ඒ පැත්තට ගොඩ වෙන්ට නොදී ඒක ගැන හිතුවහම හරි.

ප්‍රශ්නයක් - තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන් වහන්ස මෙතන බාහිර රූප පව්වනීක ධර්ම විදියට සඳහන් වෙනවා. නමුත් දැන් අපි දන්නවා සහේතුක සිත් වලින් ඇති වන විත්තප රූපවල

අවිනිබ්බෝග රූප ආදී වශයෙන් පරිච්ඡේද රූප වශයෙන් බාහිර රූප ඇති වෙනවා. එතකොට ස්වාමීන් වහන්ස ඛාහිර රූප පච්චිනික ධර්ම කියල සඳහන් වන එක සාධාරණද කියල හිතෙනවා මොකද සහේතුකව ඒවා ප්‍රත්‍යය උප්පන්නව ඇතිවෙනවා නේද කියල.

පිළිතුර - මෙහෙම එකක් තිබෙනවා මේක කරගෙන යන කොට ප්‍රත්‍යය පටලාවෙනවා. පටලාවෙන්නෙ නැති වෙන්න හරියට පරෙස්සම් වෙන්න. ධර්ම කාරණේ කියල දෙන්නම්.

ප්‍රශ්නය - යම් කිසි කෙනෙකුට රෝගයක් තියෙනවා. එතකොට ඒක කායික රෝගයක්. එතකොට කායික රූපයට සම්බන්ධ රෝගයක්. එතකොට ඒ රෝගය ගැන නැවත නැවත දුක් බරව කනස්සල්ලෙන් සිතීම නිසාම ඒ රෝගය තව වැඩිවෙනවාද?

පිළිතුර - ඒකේ එහෙම ස්වභාවයක් තියෙනවා. ඒකත් හරි අපුරු කථාවක්. යම් කිසි රෝගයක් හැදුනට පස්සේ ඒක අපිට කර්මය ගෙනලේල ගැනුවොත් ඒ කර්මයෙන් යම් කිසි බලපෑමක් කරල යම් කිසි කායික රෝගයක් හදල දුන්නොත්, ඒක ආවේ කර්මයෙන්නේ. ඒක බලවත්. එතකොට හිත දුෂ්‍ය උනොත් හිත ඒ රෝගය ගැන හිත හිතා තැවුනොත් අර කර්මයට හරි ලේසියක් වෙනවා ඒ ලෙඩේ වැඩි කරලා දාන්න. තවත් ඔය තියෙන තියෙන පරණ කර්ම තියෙනවනම් ඒකත් ගෙනැලේල එතෙන්නට ගහන්ට හරියට උපකාරයක් වෙනවා. ඒවගේම හිතින් ඒක වැඩි වෙනවා. වැඩි වෙනවා කියල කියල කියන්නේ කර්මයට ලේසියක් වෙනවා. තවත් එකක් තියෙනවා. අපි හිතමු සාමාන්‍ය රෝගයක් හැදෙනවා. කර්මයෙන් යම් කිසි තරමක රෝගයක් ඇති උනහම ඒක තේරුම් අරගෙන ඉතින් හිත නරක කර ගන්නේ නැතුව තමන් පීඩා විදින්නේ නැතුව ඒක බාර අරගෙන පාඩුවේ ඉන්නවා හැබැයි එතකොට හිතින් වැඩි වෙන්න තියෙන කොටස අඩු වෙනවා. හැබැයි අරක සම්පූර්ණයෙන්ම නැති වෙන්නේ නැහැ. ඒ හදපු කර්මය තියෙනවනේ හේත්තු වෙලා. ඒක නිසා ඒක අඩු වෙන්නේ නැහැ. අර හිත නරක් වීම නිසා වැඩි වෙන්න තියෙන ප්‍රමාණය නැති වෙනව. තවත් එකක් තියෙනවා. කර්මය හේත්තු වෙච්ච නැති, කර්මය හේත්තු කර ගන්නේ නැති ලෙඩ තියෙනව. ඒක නිකම් සාමාන්‍යයෙන් මොකක් හරි දෙයක් වෙන්න පුළුවන්. කෑම බීම නිසා වෙනත් මොකක් හරි බාහිර දෙයක් - කර්මය නැහැ. එහෙම උනායෙන් පස්සේ ඒ කර්මය හේත්තු වී නැති යම්කිසි ලෙඩක් දුකක් හැදුනට පස්සේ ඒකට හිත දානවා. ඒ ලෙඩේ මෙහෙම මෙහෙමයි කියල කනස්සලු වෙනවා ‘මට මොකද උනේ’ ආදී වශයෙන්. එතකොට වෙන්නේ ඒ කනස්සලු වීම නිසා අරක වැඩි කරලා දානවා. සමහර වෙලාවට ඒකට නිකම් කොහේ හරි යන කර්මයකුත් හේත්තු වෙන්න බැරි කමකුත් නෑ. හැබැයි වැඩි කරලා දානවා. දැන් යම් කිසි විදියකින් ඒක ගණන් නොගත හිටියොත් ඒක නොසලකා සිටියොත් එහෙම ඊට පස්සේ අරක නිකම් ඔහේ හොඳවෙනවා. ඔය හෙමිබිරිස්ස හැදුනම සමහරු ඔය බෙහෙත් ගන්නෙත් නැතුව නිකම්ම නැති වෙලා යනවනේ. ආන්න ඒ වගේ. ඒක නිකම් ඇරිලා යනවා. ඒවගේම පොඩි බෙහෙතක් ගත්තහම නැතිවෙලා යනවා. තව එකක් තමයි හිතේ තියෙන්නාවූ දුර්වල කම නිසා ලෙඩේ වැඩි වෙන එකයි අඩු වෙන එකයි සිද්ධ වෙනවා මෙහෙම. දැන් අපිට ලෙඩක් හැදුනහම අපි හම්බ වෙනවා වෛද්‍යවරයා, ඒ වගේම උපස්ථාන කරන nurse. ඒ අය ගත්තහම ඒ අය ගැන අප හිතේ හැදෙනවා කතාවෙන් බහෙන් ඒ ගොල්ල කරන වැඩ කටයුතු වලින් ඒ හැසිරෙන හැසිරීමෙන් අපිට ඒ අය මගේ ලෙඩේ සනීප

කරයි කියල හරි විශ්වාසයක් ඒ අය කෙරහි ප්‍රසාදයක් මේ ගොල්ල තමයි මේකට දක්ෂ කියල එහෙම විශ්වාසයක් හැදෙනවා. ඒ විශ්වාසය ගොඩක් තිබුනට පස්සේ අපිට හිතේ කනස්සලු වන ගතිය නැති වෙනවා. ගොඩක් ඒවා මානසික වශයෙන් සුවපත් වෙනවා. ඒක නිසා සමහර වෙලාවට ඔය වැඩියෙන් වැඩියෙන් හිතන්ට ගියාට පස්සේ ලෙඩේ වැඩි වෙන අවස්ථා තියෙනවා. මේක මේ පාඩමට සම්බන්ධ නෑ නමුත් ..

ස්වාමීන්වහන්ස අනුකම්පාවෙන් පහදලා දුන්නට ගොඩක් පින්. ස්වාමීන් වහන්සේට නිදුක් නිරෝගී දීර්ගයුෂ වේවා!

ප්‍රශ්නයක් - ස්වාමීන් වහන්ස අවසරයි. ද්වේශමූල සිත් දෙකෙන් පළවෙනි සිත පිළිබඳව ඔබ වහන්සේ ප්‍රකාශ කලාතේ වෛතසික ධර්ම 17 ක් යෙදෙනවා කියල. එතකොට අන්‍ය සමාන 13 එකක් අඩුවෙනවා. එතකොට එතන 12යි. අකුසල සාධාරණ එක්ක 16 යි. ද්වේශ සිතත් එක්ක 17යි. නමුත් ස්වාමීන්වහන්ස මම කියවල තියෙනවා ඊර්ෂ්‍යාවයි මච්චරියයි කුක්කුච්ඡයයි මෙතනට එන්නේ නැත්ද ස්වාමීන් වහන්ස?

පිළිතුර - මෙහෙම තියෙන්නේ මහත්මයා, ඔය ඊර්ෂ්‍යාව කරන එකයි මසුරු කම කරන එකයි කුක්කුච්ඡයයි එක වෙලාවට කරන්න බැහැ. ඒක වෙන්වෙන් වෙන වෙන අවස්ථාවල. දැන් අපි හිතමු මෙහෙම. මිනිස්සු හතර දෙනෙක් බංකුවක් උඩ වාඩි වෙලා ඉන්නවා. එක මනුෂ්‍යයෙක් ඉන්නවා තරහයි, දෙවෙනි මනුෂ්‍යා ඉන්නවා යම් කිසි දෙයකට ඊර්ෂ්‍යා කර කර. තුවෙනි එක්කෙනා ඉන්නවා තමන්ගේ දෙයක් අල්ල ගෙන මසුරු කමින්. අනිත් එක්කෙනා කරපු පරණ වැඩක් ගැන සැක හිත හිතා කුකුස් කරමින් ඉන්නවා. දැන් හතර දෙනාගේ හිත් බලමු. බලන්ට එක්කෙනෙක් තරහින් ඉන්නවා එක්කෙනෙක් ඊර්ෂ්‍යා කර කර ඉන්නවා. එක්කෙනෙක් මසුරු කමින් ඉන්නවා. අනිත් එක්කෙනා පරණ කරපු වැඩක් ගැන සැක හිත හිතා කුකුස් කර කර ඉන්නවා. දැන් මේ හතර දෙනාගේ සිත් වල වෛතසික ඇතිවන විදිය බලමු. මේ අයට ඇති වන්නේ ඔක්කොම ද්වේශ මූලයි. හතර දෙනාගේම තියෙන්නේ ද්වේශ මූලයි. පළවෙනි එක්කෙනාගේ ඇතිවනවා මෙහෙම. ඒ තමයි අන්‍ය සමාන 12යි. අකුසල වශයෙන් ඇතිවෙනවා මෝහ අහිරික අනොත්තප්ප උද්ධව්ව 4යි. 16 යයිනෙ. ඊට පස්සේ 'ද්වේශ' කියන වෛතසිකය පහළ වෙනවා. එතකොට මේ පළවෙනි එක්කෙනා තරහ ගත්ත සිතේ තිබෙනවා වෛතසික ඇති වෙනවා 17ක්. ඒ වෛතසික 17ක් තිබෙන්නාවූ සිතෙන් තමයි එයා තරහ වෙන්වේ. දෙවෙනි එක්කෙනා ඊර්ෂ්‍යා කර කර ඉන්නවා. එයටත් ඇත්ත වශයෙන්ම තියෙන්නේ තරහ හිතක් තමයි. එතන තියෙන්නේ අර ඉස්සෙල්ල කියපු අන්‍ය සමාන 12යි. අකුසල සාධාරණ 4යි. ඊට පස්සේ 16යි. ද්වේශයයි ඊර්ෂ්‍යාවයි සමග වෛතසික 18 ක් තියෙනවා. දැන් අර ද්වේශ සහගත මනුෂ්‍යාගේ සිතේ 17 ක් තිබුන අනිත් එක්කෙනාගේ 18 ක් තියෙනවා. ඊට පස්සේ තුන් වෙනි එක්කෙනාගේ තියෙන්නේ අන්‍ය සමාන 12යි, අකුසල සාධාරණ 4යි ද්වේශයයි මසුරුකමයි. එයාගේ හිතේ ඊර්ෂ්‍යාව නැහැ. එතකොටත් 18 ක් වෙනවා. එතකොට මෙතන තේරුම් ගන්න ඕන ඊර්ෂ්‍යාව ද්වේශ

සහගතයි. මසුරුකමත් ද්වේශ සහගත භිතක පහළ වෙන්නේ. කුකුසත් ද්වේශ සහගත භිතක පහළ වෙන්නේ හැබැයි එක වෙලාවේ පහළ වෙන්නේ නැහැ.

බොහොම පින් සවාමීන්වහන්ස තෙරුවන් සරණයි.

ප්‍රශ්නයක් - තෙරුවන් සරණයි ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් අවසරයි, ඔබ වහන්සේ අපිට කිව්ව මේ ඉගෙන ගන්න ධර්ම කාණ්ඩ ප්‍රායෝගිකව පාවිච්චි කරගන්න උත්සාහ කරන්න කියල. එතකොට දුක පිරිසිදු දැකීම සඳහා වූ මේ ගමන් මාර්ගයට මේ ධර්ම කාණ්ඩයන් ප්‍රායෝගිකව යොමු කරගන්නේ කොහොමද ස්වාමීන්වහන්ස?

පිළිතුර - ප්‍රායෝගික පැත්තට දානකොට මහත්තයා අපිට තද බල විදියට ඉතාමත්ම ශක්ති සම්පන්න සිහියක් හදා ගන්නට ඕන. ඒවගේම ඒ ශක්ති සම්පන්න සිහියෙන් ඒ ධර්ම කොටස් වලට සිහිය හරව හරවා යන්නට ඕනැ. ඒකට එකතු වෙනවා ප්‍රඥාව, සිහිය අවශ්‍යයි නුවණ අවශ්‍යයි. ඒ නුවණ වැඩ කරනවා මහත්තය මෙතැනදී සිහියත් එක්ක නුවණ වැඩ කරන්නේ ධම්මච්චය හැටියට. ධම්මච්චය කියල කියන්නේ හොයා යෑමක්. හොයා යෑමේ කටයුත්ත, තේරුම් ගැනීමේ කට යුත්ත වෙන් කරගෙන හඳුනාගැනීමේ කටයුත්ත ඒකේදී කරනවා. දැන් ප්‍රායෝගිකව ඔය ටික බලන්න ගියැත් පස්සේ රූප ධර්මය නාම ධර්මය කියල කොටස් දෙකක් තියෙනවා. ඒ නාම ධර්ම වල සහ රූප ධර්ම වල ලේසියෙන් හඳුනාගන්න පුළුවන් ධර්මය තමයි ඕලාරිකව ඉදිරිපත් වන රූප ධර්මය. නාම ධර්ම ටිකක් අල්ලන්න අමාරුයි. හැබැයි නාම ධර්ම වල තිබෙනවා සමහර නාම ධර්ම ඒ කියන්නේ චිත්ත ධර්ම සහ වෛතසික ධර්ම. ඒවාට නාම ධර්ම කියලයි කියන්නේ. ඒවගේ සමහර ඒවා තියෙනවා හරිම obvious ගතියක් තිබෙනවා. ඒවා හරි apparent බොහොම පැහැදිලි ගතියක් තිබෙනවා සමහර ඒවගේ. ඒ පැහැදිලි ඒවා විතරක් අල්ලන්න පුළුවන්. එකක් ඇල්ලුවත් ඒත් ප්‍රායෝගික බැලීමක් තමයි. ඊළඟට අර රූප, ඒ කියන්නේ හිතේ තිබෙන්නාවූ පහළ වීම එක්ක හැඳෙන රූප තිබෙනවා. ඒ රූප හොඳට සිහියෙන් ඉන්න කොට හොඳට හිත එන කොටම තමන්ට රූප හැඳිගෙන එන ආකාරය එවෙලේම ඡේනවා. අපි හිතමු මෙහෙම, අපිට අපි අමනාප අසන්තෝස කෙනෙක් මුණ ගැහුණම, දැක්කහම, මෙනෙහි උනහම ඒ හිතත් එක්ක අපේ ඇහේ හැඳෙනවා අමුතු විදියේ රළු කර්කස ගොරෝසු රූපමය පරිසරයක්. එකපාරම තරහක් අපු ගමන් එකපාරම නිකං රැල්ල ගැහුවා වගේ හැඳෙනවා. සිහිය හොඳට තිබුනොත් හඳුනා ගැනීමේ නුවණ තිබුනොත් ඒ රූප හැඳිගෙන එක පාරම එන කොටම ශරීරය වෙනස් වෙලා යන කොටම අහුවෙනවා. ඔන්න ඔය විදියට තමයි ඔය ප්‍රායෝගිකව ඕක දකින්නේ. සිහිය නුවණ තව ටිකක් මොරන්ට මෝරන්ට සියුම් වෙනවා. සියුම් වෙනකොට ඔය නොපෙනෙන නාම ධර්ම තේරුම්ගන්න පුළුවන් වෙනවා. අනිත් එක මේ දැන් අපි කලා කරන කොට ඒ ධර්ම වල, දැන් ඔය එක භිතක තියෙන දේවල්, ඒවගේ තිබෙන ලොකු ලොකු හයිස තියෙන දේවල් තමයි හේතු ධර්ම හැටියට කලා කරන්නේ. ඒවා අපිට සිහියෙන් නුවණින් ඉන්න කොට තේරුම් ගන්න පුළුවන්. ඒවා හොඳට වැටහෙනවා මේ මගේ හිත මේ විදියට වැඩ කරන්නේ මේකට තිබෙන ලෝභය නිසා, මගේ හිත මේ විදියට දුවන්නේ මේකට තිබෙන්නාවූ ඇලීම නිසා, ලෝභ කිරීම නිසා කියල හොඳට තේරෙනව. ඒ විදියට තමයි ප්‍රායෝගිකව අපේ හිත දකින්නේ.

අවසරයි සවාමීන් වහන්ස ඈත්තටම ඒ ප්‍රශ්නය කියල දෙන කොට මමත් හිතන විදියක් තිබෙනවා. මම ඒක පොඩ්ඩක් සදහන් කරන්නම්. ඔබවහන්සේ ඒකේ අඩුපාඩු තියෙනවනම් කියල දෙන්න. මම ඔය ස්වාමීන්වහන්සේ කියපු විදියට නාම රූප දෙක වෙන් කර ගන්නවා. ඒ කියන්නේ ද්වේශ සිතක් ආවනම් ඒ ද්වේෂ සිතකින් එන නාම ධර්මය එතකොට ඒ රූපයි, එතකොට ඒවා හැම තිස්සෙම තියෙන්නේ නැහැ මොහොතක් මොහොතක් පාසා වෙනස් වෙලා යනවා. ද්වේශ සිත හැමතීස්සෙම තියෙන්නේ නැහැ වෙන සිතකට පෙරළෙනවා. එතකොට යම් කිසිදෙයක් ඇතිවෙලා නැති වෙලා යනවා. ඇති වෙලා නැති වෙලා යන නිසා අනිත්‍ය යයි. ඇතිවීම නැතිවීම දෙකින් පෙළෙන නිසා දුකයි. කැමති පරිදි තබා ගත නොහැකි නිසා අනාත්මයි. ඊළඟට රූපධර්ම වල තිබෙන අසුභ ස්වභාවය නිසා අසුභයි. අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම අසුභ වූ චිත්ත චෛතසික නාම රූප ධර්ම ඒකාන්තයෙන් දුක්ඛ ආර්යසත්‍ය යයි. දුක උපදවන හව තෘෂ්ණාව සමුදය සත්‍ය ආර්ය යයි. දුක්ඛය සමුදය නැති තැන නිරෝධ ආර්ය සත්‍යයයි. ඒ නිරෝධ ආර්ය සත්‍ය සාක්ෂාත් කරගන්නා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය මාර්ග ආර්ය සත්‍යයයි. මේ විදියට බුදු පසේ බුදු මහ රහතන්වහන්සේලාත් මේ ආකාරයට ගමන් කරල මාර්ග ඵල වලට පත් උනා මටත් මේ කරන භාවනාමය කටයුතු ඒ ආකාරයෙන්ම මාර්ග ඵල ලබා ගැනීමට හේතු වේවා කියල තව ටිකක් ඒ භාවනාව මම දික් කරනවා ස්වාමීන්වහන්ස. යම් කිසි ප්‍රයෝජනයක් එකේ තියෙනවද ස්වාමීන්වහන්ස ඒ වතුරාර්ය සත්‍යට හැරවීම?

පිළිතුර - එකේ ප්‍රයෝජනයක් තිබෙනවා. ඒ විදියට අපි මෙනෙහි කරනවා. ඒක හරි හොඳයි. එකේ තව එකක් අපි අර මහත්තය කියපු දෙයත් එක්ක එක්කාසු කරලා බැලුවට පස්සේ දැන් ඔය මහත්තිය කලා කරපු එකෙන් ප්‍රයෝජනයක් තිබෙනවා. එහෙම මෙනෙහි කරාට කිසි වරදක් නැහැ හොඳයි. ඒ එක එක නාම ධර්ම එක එක රූප ධර්ම කොට්ඨාස අරගෙන මෙනෙහි කරන එක හොඳයි. වතුරාර්ය සත්‍යට දානවා. අනිත් එක තමයි මේ ඔය තව වැඩ කැලී තියෙනවා මේ හිත්වල. දැන් මේකට බැස්සයිත් පස්සේ ද්වේශ සහගත හිත් ආවහම ඒක නිකං අරමුණ හුරන්න වගේ එකක් කරන්නේ. අරමුණ හුර හුරා එතනම හප හපා ඉන්නවා. සමහර වෙලාවට අර - මිනුස්සුන්ගේ තියෙන්නේ නිය පොතු කනවා ගිලින්නේ නැහැ. හප හපා හප හපා එහෙම අර විසික්කර කර ඉන්නවා. සමහර අය ඉන්නවා ඔය කටින් මොනවා හරි අරගෙන ඒකම කටින් හප හපා මොනවහරි ලී කැල්ලක් කියමුකෝ. මම දැකල තියනවා මිනිස්සු ඔය ලී කනවා. ඉතින් ඔය ලී කැල්ලක් අතේ දාගෙන හප හපා - හප හපා ඒක එතනම තු තු කිය කියා දදා ඉතින් එහෙම ඉන්නවා. ඒවගේ ද්වේශ සිත ආවට පස්සේ අරමුණ හුර හුර, හුර හුර ඒකෙම තැවී තැවී ඒකෙම රත් වෙවී රත් වෙවී ආයෙ හුරනව ආයෙ රත්වෙනවා ආයෙ හුරනව ඔන්න ඔය වගේ හුරන ගතියක් වගේ ඒකෙ පිරිමැදි - පිරිමැදි අයිත් වෙන්නෙත් නෑ - අර පොඩි කලේ තිබුන කැකුණ ගෙඩි කියල ජාතියක්, ඒ කැකුණ ගෙඩි උල උලා රත් කර කර ඇඟේ තිබීමට රත් වෙනවා. ඒ වගේ කැකුණ ගෙඩි උලන්න වගේ හිත අරමුණේ ඇතිලී ඇතිලී ඒකෙන් අයිත් වෙන්නෙත් නෑ. අන්න එහෙම ගතියක් තියෙනවා. ඒකේ තිබෙනවා - බැලුවහම ද්වේශ සහගත හිතක් ආවහම හිතත් ඒකට කැමති නැහැ. ඒ ද්වේශ සහගත හිතට හිත කැමති නැහැ. හොඳට බැලුවහම ඒකයි. මට තරහක් ආව. මගේ හිත තරහට කැමති නෑ කියල විපරම් කරල බැලුවොත් ඇත්තටම ඒ

ඇතිවෙලා තියෙන තරහට හිත කැමති නෑ. එහෙම අකමැති උනාට ඒ ඇතුලේ ඉන්න තරහ යන්නෙත් නෑ. හේතුව අරමුණට thread වෙලා. ඒකේ අර අරමුණ අමතක වෙන්න දෙන්නේ නෑ. ඒකයි ප්‍රශ්න. තරහ ඇතිවෙන්නේ අරමුණක් අල්ලගෙනෙන තරහ එන්නේ. ඒ තරහ අරමුණ අමතක උනානම් වැඩේ ඉවරයිනේ. ඒ උනාට මේ අර තව සිතුවිල්ලකින් ඇවිල්ල අර තරහ හිතට අරමුණු වෙලා තියෙන අරමුණ වටේ වටේ - වටේ වටේ තියෙන දේවල් හරියට උලුප්ප උලුප්ප නැවත නැවත මතක් කර කර මතක් කර කර දිදී ඒක අමතක වෙන්න දෙන්නේ නැහැ. ඕක හින්ද තරහ තියෙනවා. හැබැයි යම් කිසි විදියකින් මෙතෙහි කරලා ඒ අරමුණ අමතක කරන්ට පුළුවන් උනොත් එතකොට අරක එවලේම නැතිවෙලා යනවා. එහෙම නැත්නම් බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා එහි මුල බලන්නෙයි කියල. එකේ මුල බැලුවයින් පස්සේ හට ගන්න තැන කාරණය බැලුවහම හිමිහිට ඒක නැතිවෙලා යනවා. ප්‍රායෝගිකව හිත දිහා බලන්නේ මෙහෙමයි. සමහර වෙලාවට තියෙනවා - අපි හිතමු ඔය ද්වේශ සහගත හිතක් ආවයින් පස්සේ ද්වේශය කියන්නේ එකක් - ඊට පස්සේ හිත කියන්නේ එකක්. හැබැයි ද්වේශය කොච්චර රළුද කියනවානම් හරියට රබර් කර්මාන්තය වගේ. අර රබර් කර්මාන්තය කරන තැන වටපිටාව යන්න බෑනේ ගෙයි නේ. ආන්න ඒ වගේ. ඒ ද්වේශය හිත යට කර ගන්නවා. සිත මහගෙදර යට උනා වගේ ද්වේශයට අනිත් වෛතසික ටිකක් යටවෙනවා. ආන්න ඒ වගේ ඒ වෙලාවේ මගේ හිත අසරණයි. මේ ද්වේශය නිසා. ඒ නිසා එකට කියන්නේ ද්වේශ සහගත සිත් කියල. ඊට පස්ස මේ හිතේ කිසිම ප්‍රීතියක් නෑ. එන්නේ නෑනේ. ආන්න ඒ විදියට ඒකෙ තිබෙන්නාවූ වෛතසික ටික දැන ගන්න පුළුවන්. අනිත් එක තමයි ඒකෙ තිබෙන්නාවූ ස්පර්ශය දැන් ගන්න පුළුවන්. ඇයි යන්නේ නැත්තේ ද්වේශය අහක් වෙලා? හේතුව අරකට ස්පර්ශ කර කර ස්පර්ශ කර කර ඉන්නවා. ස්පර්ශය දැන ගන්න පුළුවන්. ආන්න ඒ විදියට ඔක්කොම එකපාරට අපි කිව්ව ද්වේශ සහගත සිතේ පහළ වන වෛතසික 17 ම එක list එකට පොතේ තිබෙන විදියට ජේනවා කියල එහෙම හිතන්න බැහැ. එහෙම වෙන්නේ නැහැ. ඒක ඇවිල්ල එක එක්කෙනාගේ හැටි හැටියට ඒ ඒ වෙලාවට මතු වෙලා එන්නාවූ ප්‍රකට කැල්ල විතරයි අහුලන්න පුළුවන් කම තියෙන්නේ. තෙරුවන් සරණයි.

ස්වාමීන්වහන්ස ඔබ වහන්සේට අප්‍රමාණ පින් මේ අපට කරන අනුග්‍රහයට. සවනට සිසිලස අන්තර් ජාල දහම් සේවාව වෙනුවෙනුත් මේ සියලුම කලාණ මිත්‍රයන් වෙනුවෙනුත් ඔබ වහන්සේට පාද නමස්කාර කොට පුණ්‍යානුමෝදනා කරනවා ස්වාමීන් වහන්ස. එහෙමනම් සවාමීන් වහන්ස අද මේ සාකච්ඡාව නිමා කරන්න ඔබ වහන්සේට ඉතාමත් ගෞරවයෙන් යොමුවෙනවා.

ස්වාමීන්වහන්සේ - හොඳයි සෑම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි . අපි මේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම කථාවේදී එක ප්‍රත්‍යය ධර්මයක් ගොඩක් හසුරුවන්ට සිද්ධ වෙනවා. ඒක දැනගන්නේ නැතුව එහා එකට යන්න හොඳ නෑ. එතකොට ප්‍රත්‍යය පටලැවෙනවා. එහෙම එකක් තියෙනවා. සීමාන්විත වචන ප්‍රමාණයක් තියෙන්නේ. ඒක නිසා වචනයට හිත යොදන්නේ නැතුව කාරණයට හිත යොදන්නට ඕනෑ. ඒ නිසා අපි නැවත වතාවක් අදත් හම්බවෙලා මුන ගැහිලා මේ ගාමිභීර ධර්ම කාරණයක් අපි මේ කථා කරේ, මතු කරේ. ඉතින් අදත් හේතු ප්‍රත්‍යය ධර්ම පිළිබඳව

තමයි අපි සාකච්ඡා කළේ කලා කළේ, කියල දුන්නේ. ලොව්තුරා බුදුරජාණන්වහන්සේගේ ගාමිනීර වූ ඉතාමත්ම සුක්ෂම වූ නුවණින් සප්‍රභ වූ ඒවාගේම ඒ මහා ශ්‍රාවක සාරිපුත්‍ර මහරහතන් වහන්සේගේ ඒ ප්‍රඥාව ස්පර්ශ කලාවූ ඒවාගේම ඒ ප්‍රඥාවෙන් ස්පර්ශ වෙලා තෝරලා බේරලා වර්ග කරලා ගෙන තිබෙන්නාවූ මේ ධර්ම කොටස් ඉතාමත්ම හොඳින් තේරුම් අරගෙන පටලැවිල්ලක් නැති වෙන්ට ඒවා තේරුම් අරගෙන හොඳට ඒ ධර්ම හිතීන් ගිහිල්ලා නුවණින් ගිහිල්ලා ස්පර්ශ කරලා ඒ ධර්ම වල තිබෙන්නාවූ සංසිද්ධිව නැති ගතිය දහලන ගතිය නැති කරලා අස්ථිර ගතිය අවබෝධ කරගෙන අපට දැක ගත යුතු භොයා ගත යුතු ගාමිනීර වූ සුක්ෂම ධර්මයක් තිබෙනවා, ඒ ධර්මය වන නිර්වාණ ධාතුව මේ පිංවත් හැම දෙනාටම සුවසේ අවබෝධ වේවා කියල මම මෙමුත්‍රියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ඒවාගේම මේ ධර්ම මණ්ඩපයේ පුරෝගාමීව බොහෝම කාලයක් කටයුතු කරන පිංවත් ලලිත් දළුචන්ත මහතාට අපි නිදුක් නිරෝගී දීර්ගායුෂ ප්‍රාර්ථනා කල යුතුයි. ඒවාගේම ඒ පිංවත් මහත්මයාට මහත්මියට දරුවන්ට ඒ වගේම මේ සාකච්ඡා මණ්ඩපය හසුරුවන උදව් උපකාර කරන ජයන්ත මහතා ඇතුළු ඒ පිංවත් මහත්ම මහත්මීන් සියලු දෙනාටම ඒ වාගේම ලෝක වාසී මේ ධර්මය අහන්නාවූ සියලු දෙනාටම ඒ කාන්තයෙන්ම නිදුක් නිරෝගී දීර්ගායුෂ සම්පත්තිය ලැබිල ඒ නිදුක් භාවය ඒ නිරෝගී භාවය ධර්මඅවබෝධය කර ගන්ට පාවිච්චි කරලා ඒකෙන් ධර්මය අවබෝධ කරගෙන සැම දෙනාටම උතුම් නිවනින් සැනසෙන්නට ලැබේවා කියල අපි මෙමුත්‍රියෙන් පින්දෙමින් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි.

සාධු! සාධු! සාධු!

- සිලවන්තං ගුණවන්තං - පුඤ්ඤකම්බෙන්තං අනුත්තරං
- දුල්ලබෙන මයා ලද්ධං - පස්සිතුං වන්දිතුං වරං
- සාරිපුත්තාදි ථේරානං - ආගතං පටිපටියා
- සද්ධා සීලං දයා වාසං - බුද්ධ පුත්තං නමා මහං

ඉහත සඳහන් ධර්ම දේශනාව

අති පුජ්‍ය හත්තේ ජිනාලංකාර ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් දේශිතයි.